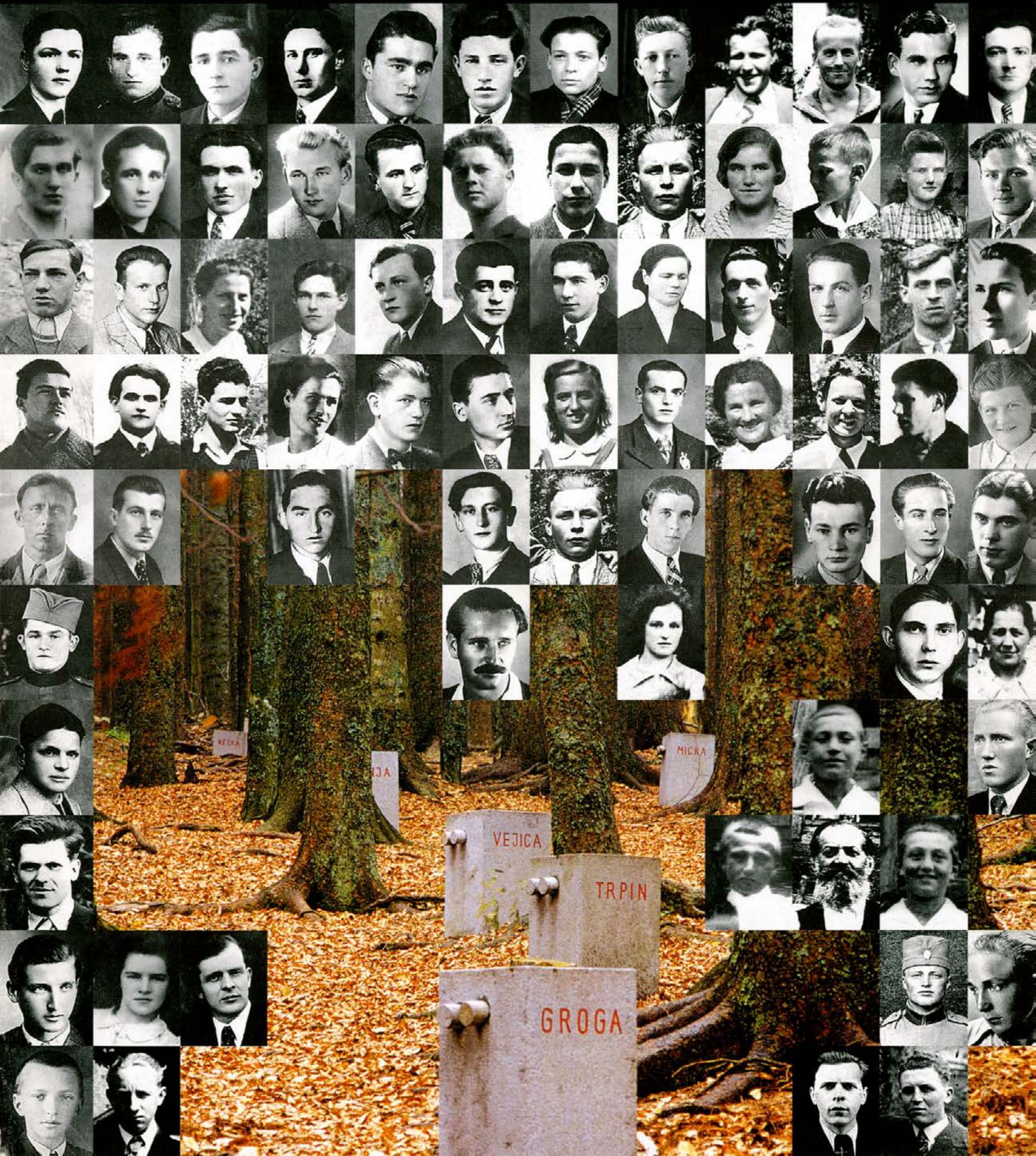

LETO XXXV / ŠTEVILKA 1, JANUAR 2003 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJI GRADEC / CENA 500 TOLARJEV

NEKA

MICKA

VEJICA

TRPIN

GROGA

KOTLIK

18. 1. 2003
+500

Koroška regija je gozdnata krajina. Brez gozda bi bili naši kraji prazni, še bolj pa bi bili »prizadeti«, če s tem večnamenskim bogastvom, ne bi načrtno gospodarili tako gozdarji kot lastniki gozdov in drugi uporabniki gozdnega prostora. Čeprav je gozdarska služba po letu 1990 »razcefrana« na več delov (javna gozdarska služba, izvajalci – GG, drugi – gozdarske zadruge, lastniki gozdov), mora gozdarska stroka v koroškem gozdnatem prostoru držati skupaj. Gozdarji pa se že vrsto let povezujejo z ostalimi ljubitelji gozdnega prostora v društvih. V okviru Koroškega gozdarskega društva, katero je bilo že predstavljeno v »Viharniku«, so včlanjeni zaposleni javne gozdarske službe – Območne enote Slovenj Gradec, Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, koroški lesarji, k sodelovanju pa se pridružujejo tudi drugi, ki imajo radi gozdove.

Koroško gozdarsko društvo se pod vodstvom novega predsednika **Karla Zagorca**, zaveda pomembnosti svoje vloge. Z vsemi članicami in člani si je vodstvo društva postavilo za svoje zadolžitve v času svojega delovanja zelo pomembno nalogo – seznanjati javnost z delom in dogajanjem v koroškem gozdarskem prostoru in izven. Slovenski gozdarji že več kot petdeset let zelo dobro načrtno obvladujemo slovenski gozdni prostor. Koroški gozdarji so izdelali prvi gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote Mislinja že leta 1954. Od tega leta naprej izvajajo gozdarji inventarizacijo in načrt dela v gozdovih posameznih gozdnogospodarskih enot za obdobje deset let. Vsi ti načrti pa so podkrepilni z detajlnimi gozdnogojitvenimi načrti. Vsi ti načrti so javni.

S stanjem koroških gozdov in gospodarjenjem v njih v naslednjih desetih letih, je želelo Koroško gozdarsko društvo seznaniti stroko kot ostalo javnost. 6. decembra 2002 je naše gozdarsko društvo organiziralo posvet z naslovom: »Prihodnost Koroških gozdov in gozdarstva«. S svojimi prispevki so se z veseljem odzvali **Milan Tretjak** – vodja javne gozdarske službe v Območni enoti Slovenj Gradec, **Branko Gradišnik** – vodja

U V O D N I K

PRIHODNOST

KOROŠKIH GOZDOV IN GOZDARŠTVA

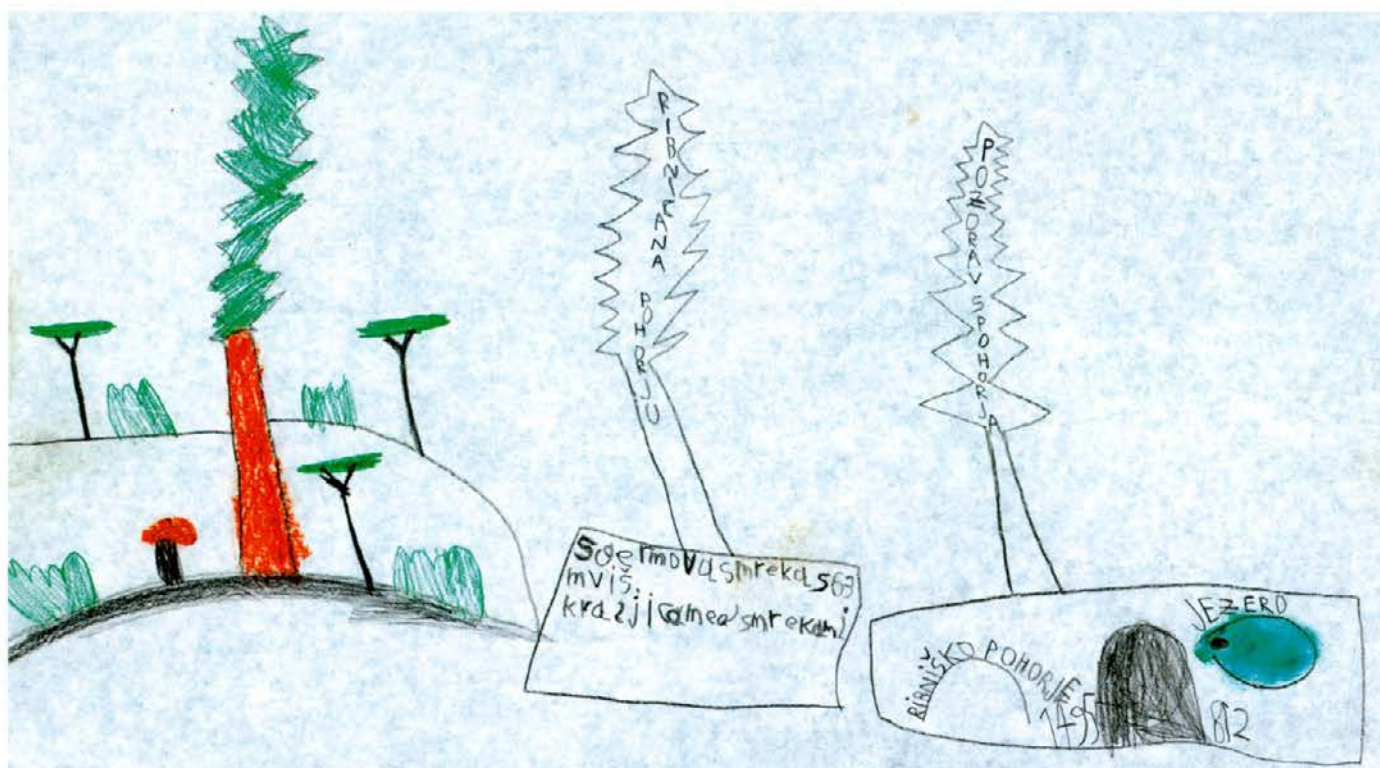
POSVET KOROŠKEGA GOZDARSKEGA DRUŠTVA

odseka za gozdnogospodarsko načrtovanje v Območni enoti Slovenj Gradec, **Branko Nabernik** – vodja gozdarstva v Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije s sodelavcem, **Silvo Pritržnik** – direktor Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, **Jože Jeromel** – vodja sektorja za gozdarsko svetovanje pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije in **Matjaž Bedjanič** iz Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave. Zelo zanimiva so bila njihova podajanja. O temeljnih izhodiščih gozdarske stroke in organiziranosti gozdarstva se je razgovoril Milan Tretjak. Poudaril je, da se gozdarji zaradi dolgoročnega načrtnega dela ne bojimo vstopa v Evropsko unijo – potrditev tega so številne strokovne ekskurzije iz številnih evropskih držav, katerih udeleženci nam zavidajo sonaravni trajnostni pristop gospodarjenja z gozdovi. O izhodiščih območnega gozdnogospodarskega načrta OE Slovenj Gradec se je razgovoril Branko Gradišnik. Kakšna je strategija gospodarjenja z državnimi gozdovi, je udeležence posveta seznanil Branko Nabernik.

Kdo in kako bodo gospodarili v državnih gozdovih delavci Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec, nam je na slikovit način prikazal Silvo Pritržnik. Jože Jeromel je razglabljal o strategiji gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Da je Koroška gozdnata krajina biološko zelo raznovrstna in ima veliko naravnih vrednot je z diapozitivi potrdil Matjaž Bedjanič.

Posvetovanje je bilo zanimivo in odzivno v javnosti, saj so se povabila društva udeležili številni novinarji. Sodelujoči na posvetu so podali novinarjem in ostalim zaključke posvetovanja, ki bodo podani v naslednji številki Viharnika.

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozd.

Risbo Sgermove smreke je narisal Sgermov najmlajši vnuk Rudija Sgerma - Matic. Foto Peter Vernik

NAJPRIZADEVNEJŠI LASTNIKI GOZDOV V LETU 2002 V KOROŠKI REGIJI

GORAŽD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Ⓢ Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

V Zavodu za gozdove Slovenije so že četrty izbirali najbolj skrbnega in najprizadevnejšega lastnika gozdov v posameznih območnih enotah Slovenije.

Ta akcija postaja že tradicionalna, medsebojni odnosi med lastniki gozdov in javno gozdarsko službo so vse bolj trdnjši.

Mnogi med njimi se zavedajo pomena gozda, saj so od njega tudi odvisni. Dobro vedo, da iz gozda ne smejo jemati, temveč je potrebno v gozd vlagati.

Vedo, da je dobro gospodaren gozd dolgoročna naložba.

Za dobro spoznavanje gozdnega prostora in delo v njem je potrebno poleg opazovanja tudi znanje. Gozdarji javne gozdarske službe, predvsem pa revirni gozdarji pri svojem delu svetujejo in podajajo znanje lastnikom gozdov. Ti si lahko dopolnjujejo svoje znanje v raznih delavnicah, tečajih in predavanjih iz gojenja in varstva gozdov ter gozdne tehnologije, katere pripravljajo gozdarji v posameznih krajevnih enotah. Zelo pomembne za nadaljno delo v gozdu pa so povratne informacije lastnikov gozdov gozdarski službi.

Na Koroškem je zelo veliko lastnikov gozdov, ki zelo skrbijo za gozd, zato je izbor najprizadevnejšega lastnika zelo zahteven. Izbor najskrbnejšega lastnika poteka po določenih kriterijih (velikost gozdne posesti, navezanost lastnika na gozd, negovanost gozda, kakovost opravljenih gojitvenih in varstvenih del ter sečnje in spravlila lesa, upoštevanje večnamenske vloge gozda, sodelovanje pri načrtovanju in odbiri drevja za posek, sodelovanje z javno gozdarsko službo pri izobraževanju).

Izbor je najprej potekal po posameznih krajevnih enotah, med njimi pa je komisija izbrala najprizadevnejšega lastnika gozdov v območju koroške regije.

4. decembra 2002 so se sre-

Rudi Sgerm v družbi Jožeta Jeromla, predsednika sveta OE Slovenj Gradec in Milana Tretjaka, vodje OE Slovenj Gradec na osrednji prireditvi ZGS podelitve priznanj najbolj skrbnim lastnikom gozdov Slovenije v Zgornji Polskavi. Foto ▲▼ Gorazd Mlinšek

Sgermova domačija v Zgornji Orlici na Pohorju.

Sgermova gospodinja Damjana s sinom Maticem - najmlajšim Rudijevim vnukom.

čali v Zgornji Polskavi (na izletniški kmetiji Goričan) na osrednji prireditvi podelitve priznanj najskrbnejši lastniki gozdov iz vseh območnih enot. Med njimi je bil tudi starosta **Rudi Sgerm** iz Zgornje Orlice na Pohorju, ki je bil izbran za najprizadevnejšega lastnika gozdov v letu 2002 v območju enoti Slovenj Gradec. Rudija Sgerma bralci Viharnika že zelo dobro poznamo, dobro pa je poznan tudi domači in tuji strokovni in drugi javnosti. Radi zahajajo v zelo dobro negovan Sgermov gozd, kjer se priklonijo Sgermovi smreki - najvišji smreki v Sloveniji. Pred leti so izmerili njeno višino, vitalna smreka pa še vidno prirašča v višino čez 63 metrov. Rudija kljub visoki starosti pogosto srečamo v gozdu samega, z revirnim gozdarjem ali obiskovalci njihove kmetije. Rudi je še pred tremi leti držal v roki motorno žago, zdravje mu danes to ne dopušča. Po končani sečnji ali pred napovedano nevihto se Rudi poda na gozdno cesto in vlako z motiko v roki. Redno vzdržuje gozdne prometnice. Vesel je nasvetov revirnega gozdarja Miha Kristana in drugih gozdarskih strokovnjakov. Vestno spremlja vsa dela v domačem gozdu, za katerega so skrbno skrbeli že številni Sgermovi rodovi. Rudijeve napotke z veseljem sprejema in jih upošteva pri delu tudi zet Blaž Kristan, ki ob ženi Damjani skrbi za otroke Gregorja, Tanjo in Matica. Dedi Rudi prenaša ljubezen do gozda tudi na svoje vnuke. Rudiju želimo ob skoku v 83 leto, da bi še dolgo sodeloval z javno gozdarsko službo na vseh področjih in spremljal dogajanja v domačem gozdu.

Na vrhu grebena strmega Kozjaka nad Doličem leži lepa kmetija z domačim imenom Grmič. V bližini kmetije je grad Irštajn in cerkev sv. Mohorja z lepimi freskami iz 13. stoletja. Lastnik ekološke kmetije na nadmorski višini 776 metrov je **Anton Uršej**, kateremu ekološko kmetovanje ni novo, saj se je za zdravo predelavo hrane odločil že pred več kot desetimi leti.

Rudi Sgerm z zetom Blažem pod najvišjo smreko v Sloveniji.

V tem storžu so skrita semena najvišje smreke v Sloveniji.

Grmičeva domačija na Kozjaku nad Doličem

Torej je pionir med ekološko osveščenimi kmeti. Ne samo ekonomske razmere (umetni gnoj je bil takrat dražji od koruze), tudi želja zagotoviti družini zdravo življenje so bile odločilne za pričetek naravi prijaznega kmetovanja. Na srednje veliki kmetiji, veliki okrog 30 ha, gozda imajo 18 ha, živijo Anton, njegova žena Jožica in trije otroci. Sin Boštjan je mizar, hči Dragica je profesorica razrednega pouka, mlajša hči Mateja končuje študij zobozdravstva. Anton Uršej pa ni samo dober ekološki kmetovalec, je tudi zelo skrben lastnik gozda. V krajevni enoti Mislinja je bil izbran za najskrbnejšega lastnika gozda. Ekološko kmetovanje mu je omogočil gozd, kateremu danes vrača v obliki nege. Sam se in-

tenzivno ukvarja z nego mladega gozda na bogatih rastiščih in spremlja reakcije na pozitivne ukrepe. Veliko pozornost posveča tudi listavcem. V neposredni bližini domačije je ob gozdnem robu nasadil nasad lip. Zelo vestno upošteva nasvete revirnega gozdarja Matjaža Konečnika in rad pohvali delavnice iz gojenja in tehnologije dela v gozdu, katerih se redno udeležuje. Veliko koristnega in praktičnega se je že naučil na teh delavnicah. Veliko zdravja in uspešno ekološko kmetovanje in sonaravno gospodarjenje z gozdom želimo Antonu Uršejju, ki mu je narava tako blizu. Pri Grmiču sem prvič v življenju zagrizel v kruh iz prapšenice imenovane pira - katero poleg ostalih žit sejejo sami že nekaj let.

Anton Uršej pred domačo hišo.

Foto ▲▼ Gorazd Mlinšek

Če se pelješ iz naselja Pameče pri Slovenj Gradcu na Mikejevo domačijo na nadmorsko višino 640 metrov, postaneš pozoren na negovan gozd. V tem gozdu gospodari **Vlado Šavc**, katerega so v krajevni enoti Slovenj Gradec izbrali za najskrbnejšega lastnika gozda v letu 2002. Vlado je lastnik 45 ha velike kmetije, gozda je okoli 32 ha, za katerega je že dolga leta skrbel oče Franc, ki je vesel sinovih prizadevanj za sonaravno gospodarjenje v gozdu. Skrbno izvajata vsa negovalna dela in sečnjo ter spravilo lesa. Na Mikijevi kmetiji živi 6 članov družine - poleg Antona in dedija Franca, še bica Hilda, Vladova žena Danica, ki je v službi, njuna hčerka Mateja (dijakinja zdravstvene šole v Slovenj Gradcu) in sin Marko (osmošolec). Pri

Pri Mikeju nad Pamečami so ponosni na staro spomeniško zaščiteno kaščo.

Mikeju kmetujejo sonaravno – glavna dejavnost na kmetiji je proizvodnja mleka. Vlado se boji za gozd. Zanimiv je Vladov odgovor na moje vprašanje, kaj misli o gozdu in delu javne gozdarske službe. Bil je kratek in jedrnat: «Gozd bi moral biti kmetu za pribolšek, vendar pa to ni. Iz gozda jemlje, da lahko financira druga dela – takšno je pač gospodarsko stanje.» Vlado je poudaril, da je javna gozdarska služba pozitivno naravnana, zdaj lahko najdeta lastnik gozda in gozdar skupni jezik, pa tudi kontrola v gozdu je dobrodošla, vlaganje v gozdove je kljub pomanjkanju

Henrik Širnik pod domačo lipo (Jugova lipo)

Jugova kmetija v Otiškem vrhu.

foto ▲▼ Gorazd Mlinšek

denarja nujno potrebno, saj delaš za svoj gozd. Prijetno je razpredati misli o gozdu in divjadi z Vladom, saj je Vlado zelo delaven lovec v LD »Pameček«. Vladu čestitamo za uspešno delo na vseh področjih!

Revirna gozdarka Verica Oder in krajevni načrtovalec gojitelj Avgust Kunc z veseljem poudarjata Vladovo vestno izvajanje načrtovanih gozdnogojivnih del.

Nasproti industrijskih objektov »Imont« in »Monter« v Otiškem vrhu stoji za sadovnjakom domačija Jug. Tu živi in gospodariti **Henrik Širnik**, v lanskem letu v krajevni enoti Dravograd

najprizadenejši lastnik gozda. Je lastnik okoli 30 ha gozda, manjši del ščiti pobočje za hišo, večji del je v Sv. Danijelu nad Trbonjami. Henrik pravi, da danes kmetje samo s kmetovanjem ne preživijo, zato je nujen dodatni vir zaslužka, najbolje je – da so otroci preskrbljeni. Vsi trije Henrikovi sinovi Bogdan, David – ta dva sta že oddana ženam v varstvo in Primož so pri kruhu. Na kmetiji redijo bike in krave dojilje, sejejo za lastne potrebe. Henrik preživi veliko časa v gozdu, zelo rad izvaja nego gozda, zelo pa ga zanima tudi varstvo gozdov. V gozdu v Otiškem vrhu ima velike težave

z lubadarjem, zaradi katerega se mu vsako leto posuši kar nekaj smrekovih dreves. Drevje raste v neposredni bližini industrijskih objektov, nasproti gozda pa je tudi skladišče okroglega lesa, kjer neolupljen les dolgo leži. In kakšne so Henrikove želje v letu, v katerega smo zakorakali? Rad bi, da bi sodelovanje z gozdarji bilo tako pristno še naprej, škoda pa se mu zdi, da bodo verjetno zgubili dolgoletnega revirnega gozdarja Stankota Morija, ki se odpravlja letos v zaslužni pokoj.

Pravi maratonec med najprizadenejšimi lastniki gozdov je **Jakob Žaže**, p.d. Papež z Leš nad Prevaljami. Jaka je bil tudi letos izbran v krajevni enoti Prevalje za najprizadenejšega lastnika gozdov. Sam gospodari na srednje veliki kmetiji. Ukvarja se z živinorejo, skrbno pa izvaja vsa dela v gozdu sam. Upošteva navodila revirnega gozdarja Franja Šterna, čeprav živi v gozdu vse življenje. Kakšen pomen ima drevje pri zaščiti tal, Jaka opazuje na porasli nekdanji labilni površini, pod katero so nekdanj kopalni leški črni premog. H Papežu radi zahajajo mnogi sprehajalci, saj je ta kmetija poznana po domačih dobrotah in prijetni gozdnati okolici. Tudi Jakobu želimo, da bi se še naprej dodatno gozdarsko izobraževal in z veseljem opravljal dela v gozdu!

Zgornja Mežiška dolina je najbolj gozdnati predel koroškega gozdnogospodarskega območja. Na strmih pobočjih ležijo večje kmetije, na katerih so preživeli številni rodovi tudi štiristo let. V Koprivni v neposredni bližini cerkve sv. Ane, poznane po Črni Mariji, stoji manjša kmečka hiša z velikim gozdnim posestvom, po domače imenovana pri Zdovcu. Lastnik Zdovčeva domačija je **Ambrož Potočnik**, ki je bil izbran za najskrbnejšega lastnika gozda v krajevni enoti Črna na Koroškem. Zdovčeva domačija je znana kot kulturna, saj izhajajo iz te hiše številne pevke in pevci. Zelo poznane so Zdovčeve dečve, ob spremljavi katerih rada zapojeja tudi oče Ambrož in mama Jožica. Najmlajša od štirih hčera Rezika živi doma, šola pa se v Mariboru. Zdovčeva domačija leži na nadmorski višini 1140 metrov nad morjem, zato so Zdovčevi odvisni predvsem od gozda. V hlevu imajo nekaj goveje živine in ovce,

Zdovčeva domačija v Koprivni

Foto ▲▼ Gorazd Mlinšek

Vodja KE Črna Milan Golob svetuje Zdovčevim

glavni vir dohodka jim nudi okoli 100 ha velika gozdna posest. Ambrož se boji za vsako drevo – še posebno smreko, ki je glavna drevesna vrsta zdovčevega gozda. Zaveda se pomena listavcev v zasmrečenih gozdovih, zato skrbno neguje posamezna listnata drevesa. Dobro pozna vsako ped svojega gozda. Zelo

je zainteresiran za nasvete revirne gozdarke Barbare Polanšek, obiskuje pa tudi izobraževalne aktivnosti gozdarjev. Kljub veliki gozdni posesti ostaja Ambrož še naprej skromen – želimo mu veliko užitkov pod krošnjami dreves!

Izbor najskrbnejšega oz. najprizadenejšega lastnika goz-

dov v posameznih območjih se nadaljuje. Vse več je lastnikov gozdov, ki se zavedajo nestabilne prihodnosti in pomena gozda.

Zavedajo se pomembnosti skrbnega in strokovnega dela v gozdu. Zato si gozdarji ZGS želimo še nadaljnega trdnega sodelovanja z vsemi lastniki gozdov! ▲

HITRO, HITRO MINE ČAS, MINE TUDI ...

PETER CESAR, inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Hitro, hitro mine čas...

Foto Peter Cesar

Tako nekako smo si rekli gozdarji - maturantje srednje gozdarske šole v Postojni, ki smo šolanje zaključili v letu 1982. Po končanem šolanju smo se razkropili nazaj na svoje domove po celi Sloveniji. Vsa ta leta službovanja smo se samo z nekaterimi srečevali večkrat, saj smo bili zaposleni na različnih obratih takratne Lesne, nato Gozdnega gospodarstva in zdaj Zavoda za gozdove. Z drugimi smo se srečevali bolj naključno, veliko je med nami tudi takih, s katerimi se nismo videli celih dvajset let.

Z željo, da obudimo spomine na dijaška leta in v radovednosti kako živimo kot gozdarji, možje, očetje in še kaj, smo se konec novembra zbrali v kraju našega šolanja - v Postojni.

Na srečanje smo povabili tudi našo razredničarko, vzgojiteljico iz dijaškega doma, takratnega direktorja šolskega centra in profesorje ki so nas učili.

Sprejela nas je ravnateljica šole, danes imenovane Srednja gozdarsko-lesarska šola. Seznanila nas je z razmerami na šoli in v domu, učnim programom, nekaterimi težavami in potekom dela na šoli. Spomini na šolske dni, na življenje v internatu, na profesorje in na naše takratne vragolije so hitro oživel. Ob ogledu šole, strojne postaje, doma in okolice smo se (vsaj nekateri) močno zamislili.

Bili smo tista generacija dijakov, ki smo v Postojni domovali pod več strehami. Sprva smo živeli v starem domu iz prejšnjega stoletja, v letu 1980 so ga porušili in na istem mestu pričeli z gradnjo novega doma. Naslednje leto smo bivali v starem Šport hotelu na drugem koncu Postojne. V jeseni in v začetku zime 1981 pa smo živeli celo v kontejnerjih. Ja, v kontejnerjih, z WC in vodo v bližnji telovadnici. Kljub temu je bilo zanimivo, polni energije smo

premagovali vse težave in ovire.

V letih reorganizacije gozdarstva se je število dijakov, ki so želeli postati gozdarji, zmanjšalo na minimum. Šola je bila prisiljena razširiti svoj učni program, tako da so prevzeli tudi izobraževanje lesarjev. Z leti se je število dijakov, ki so se odločili za gozdarski poklic spet pričelo povečevati. Danes imajo v četrtem letniku 18 dijakov, v prvem letniku pa nekaj manj kot štirideset. Kje bodo dobili službo, se skorajda ne ve. Zavod za gozdove ne zaposluje gozdarskih tehnikov, zelo malo tudi nekdanji GG.

Šola in dom sta potrebna adaptacije. V vseh teh letih se njuna zunanost ni spremenila drugače kot da je pročelje dobilo starejšo podobo. Nekdaj nov, sodoben internat kaže za nas precej žalostno podobo. Takrat je bilo vse novo, prostori svetli in če se izrazim drugače, dom je imel dušo, v njem je bilo ŽIVL-

JENJE. Danes le manjši del doma koristijo dijaki, veliko je tu sezonskih delavcev cestnega podjetja, del doma je tudi prazen. Tako šola kot dom se otepa velikih finančnih težav.

Na nekoč urejene finančne razmere spominjajo, še vedno na stenah glavne avle doma, viseči veliki znaki takratnih Gozdnih gospodarstev. Med njimi je tudi znak naše takratne Lesne. GG so bili nekoč pomemben člen v verigi izobraževanja gozdarjev in sofinanciranja šole. Izredno velik prispevek so dala Gozdna gospodarstva tudi za izgradnjo takrat sodobnega in lepo urejenega doma.

Po dvajsetih letih, nič ni več tako kot je bilo. Tudi na področju izobraževanja gozdarjev so se razmere močno spremenile. Reorganizacija gozdarstva, privatizacija podjetij in sprememba družbenega reda so močno spremenile tudi delovanje gozdarske šole v Postojni. ▲

ANKETA

◀ V hladnem jutru 14. januarja so črnjanski gozdarji med delom stopili pred fotoaparati in nastala je slika za spomin.

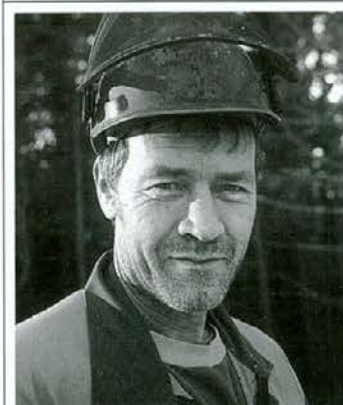
Veliko čestitk in želja smo si izrekli ob letošnjem novem letu. Kako se nam bodo uresničile pa bomo ugotovili šele ob izteku. Kaj nam bo prineslo letošnje, bo boljše kot je bilo lansko in leta nazaj. Če je zdravje, je to najlepše darilo in zdravje je največja vrednota človeka. Tako pa so nam povedali tudi naši delavci Gozdnega gospodarstva, gozdarske poslovne enote v Črni na Koroškem.

LE DELO IN ZDRAVJE

Tekst in foto
FRANC JURAČ

◀ Pred naloženim kamionom stojijo z leve: pripravnik Mihael Koprivnikar, univ. dipl.inž., šofer Zorko Zdovc in delovodja Milan Žaže.

SLAVKO VINŠEK:

"Ob vstopu iz starega v novo leto, se radi spominjamo let, ki smo jih preživljali. Letos mi teče že 22. leto, od kar sem se zaposlil kot gozdni delavec. Ko se spominjam teh let, večkrat pomislim, da so bili pogoji dela v gozdu včasih zelo slabi, zlasti pozimi, ko so bile zime še bolj hude in mrzle, kot pa je letošnja. V takih pogojih, ko smo večkrat tudi mokri, je težko delati in smo zelo izpostavljeni raznim prehladom, kar pa seveda ni dobro."

FRANC MOČILNIK:

"Ko me sprašujete kakšna je moja želja ob novem letu bi rad rekel, da je moja največja želja poč zdravje. Želim pa si tudi, da bi nam delavcem vsaj v zimskem času nekoliko znižali delovne norme, kajti delo v gozdu je v zimskih mesecih izredno težko in težko dosegamo normo. Želeli bi tudi, da bi nas bolj oskrbeli z zaščitnimi sredstvi, zlasti z prevlekami za hlače, kajti v zimskih mesecih smo zelo izpostavljeni slabim vremenskim prilikam."

ANTON VIRTIČ:

"Pri podjetju sem zaposlen že od leta 1979 in vse skozi sem sekač. Za tak poklic sem se odločil zato, ker je v družini že tradicija gozdnih delavcev. Tudi moj oče je bil zaposlen na tem delovnem mestu in sem tudi jaz šel po očetovih stopinjah in tako tradicija gre naprej. Čeprav je poklic izredno težak ga rad opravljam, ne vem pa kako dolgo mi bodo dopuščale moči, da ga bom lahko z zadovoljstvom opravljal in dočakal zaslužen pokojnino."

NIKO VOGLIČ:

"Letos mi teče že dvajseto leto, od kar sem v gozdarskem delu. Za zaposlitev v gozdu me je navdušil oče, ki je tudi sam bil gozdni delavec in služil kruh za družino. Poklic je izredno težak in nevaren, še zlasti pozimi kadar je globoka snežna odeja. Za plačo, ki jo prejemo moramo pridno delati, zato si želim, da bi nam plače nekoliko povišali. Skrbim za štiričlansko družino zato je vsak zaslužen tolar ša kako dobrodošel."

JOŽE CAMLEK:

"Že leto dni opravljam delo žičničarja, ki je zelo nevarno in moram biti pri delu zelo natančen in previden. Vsaka napaka je lahko usodna. Ker je žičnica stara že preko dvajset let si izredno želim, da bi jo zamenjali za novo ali pa staro usposobili, da bi bilo na njej varno delo. Tudi delovna norma za žičničarja se mi zdi, da je zelo visoka in jo zlasti v zimskih mesecih skoraj ne moreš dosegati. Za zaščitna sredstva pa naj bi za nas v bodoče bolj skrbeli."

BOŠTJAN OBRETAN:

"Tudi jaz opravljam delo žičničarja in lahko povem, da je delo zelo težavno. Pri gozdnogospodarskem podjetju sem zaposlen že šestnajst let. Štirinajst let sem bil zaposlen kot sekač, zadnji dve leti pa delam na žičnici. Kljub zastarelemu stroju delo opravljam z velikim veseljem zato si želim, da bi sekačem, žičničarjem in traktoristom, vsaj malo povišali plače, da bi spričo vsakodnevni življenjskih potreb lahko boljše živeli. Takašna pa je tudi moja želja v letu 2003."

KOROŠKO GOZDARSKO DRUŠTVO SLOVENJ GRADEC

KAREL ZAGORC, univ.dipl.inž.gozd.

Program dela

Upravni odbor društva je sprejel program dela za leto 2003.

**1. Ekскурzija in jesensko posvetovanje
Z ekscurzijo konec maja ali v začetku
junija bomo obiskali nacionalne parke:
Bavarski gozd, Berchtesgaden, Visoke
Ture.****Jeseni bo posvetovanje na temo funkcije
gozda in razvoj turističnih dejavnosti
med Kopami in Roglo.**

Funkcije gozda, ena od njih je turistična, so si večkrat v nasprotju, zaradi tega sta ogroženi njihova trajnost in delovanje. Zato jih je treba skladno razvijati, da trajno in v optimalnem obsegu dajejo, kar od njih želimo in pričakujemo. Razglasitev nacionalnih in naravnih parkov in drugih zaščitnih območij pri lokalnem prebivalstvu pogosto ni zelena. Bojijo se omejitev, ki jih zaščita prinaša. V državah, Avstriji in Nemčiji, ki jih z ekscurzijo nameravamo obiskati, so nacionalni in naravni parki neke vrste blagovna znamka, ki pospešuje razvoj turizma in odpira nova delovna mesta. V tem pogledu se ekscurzija in posvetovanje dopolnjujeta.

**2. Predavanje prof. Dušana Mlinška v
drugi polovici februarja**

V združenju Evropske, v katero se bo naša država kmalu vključila, se bo marsikaj spremenilo tudi v gozdarstvu. Morda še najmanj strokovno ravnanje z gozdom, bolj pa lastniški odnosi, subvencije, financiranje investicij in še marsikaj drugega. O tem in drugih stvareh bomo povprašali našega spoštovanega profesorja.

**3. Posvetovanje o prihodnosti lesarstva
naj bi bilo marca ali april**

Lesarstvo, do nedavnega v velikem obsegu združeno v Lesni, se je močno razcepilo. Na posvetovanju si bomo prizadevali dobiti jasno sliko o njegovem prihodnjem razvoju, saj je na Koroškem izredno pomembno: gozdovi dajejo letno okrog četrtr milijona m³ lesnih sortimentov, ki jih je potrebno čim bolj oplemeniti. Lesarstvo daje številna delovna mesta, vsako je dragoceno. V mnogokje razvrednotenem okolju je čista industrija, in lesarstvo to je, zelo pomembna.

4. Družabna srečanja:

**-ples (8.februarja),
-smučarske tekme, marca, če bo še sneg,
-jesenski piknik s športnim srečanjem.**

Druženje, prijateljevanje, prijateljsko tekmovanje so pomembne dejavnosti, ki na eni strani bogatijo naše življenje po drugi strani pa so dobri medsebojni odnosi in poznanstva tudi eden od pogojev za uspešno poslovno sodelovanje. Odkar smo gozdarji in lesarji razpršeni v številnih delovnih organizacijah, so tovrstni kontakti še posebej pomembni.

Članstvo

Vljudno Vas vabimo, da postanete član društva in se čim bolj aktivno vključite v program dela. Članarina je enaka kot v preteklem letu 3.000 SIT.

Vse informacije lahko dobite pri tajnici društva Metki Pohovnikar ali pri blagajničarki društva Romani Merzdovnik, tel. 02-8839220, na sedežu Območne enote Slovenj Gradec, Zavoda za gozdove Slovenije, kjer lahko poravnate tudi članarino. ▲

**KOROŠKO
GOZDARSKO
DRUŠTVO**

vabi na

PLES

v soboto
8. februarja 2003
ob 19.30

v Gostilni Brančurnik
na Prevaljah

Vabljeni ste vsi,
ki bi se radi v dobri
družbi poveselili in
poklepetali
s starimi prijatelji!

Prijetno vzdušje bodo
popestrili:
Mitja Sipek,
Gozdarski pevski
zbor STEZICE in
Ansambel
SREDENŠEK

Vse dodatne
informacije in
vstopnice dobite na
Zavodu za gozdove
(tel: 88 39 220)
pri Metki Pohovnikar.

INFORMATIVNI GOZDARSKI STORŽI V DECEMBRU

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Mesec december je bil za marsikoga delovno najkrajši mesec v letu 2002. Gozdarji javne gozdarske službe pa so imeli kljub kolektivnemu dopustu v zadnjem mesecu leta polno dela.

V državnih gozdovih so bili izvedeni zadnji prevzemi sečišč in objektov z opravljenimi gojivnimi deli. Sledile so priprave na najrazličnejše evidence izvedenih del v državnih in zasebnih gozdovih po vseh krajevnih enotah.

Vremenske ujme so nepredvidljive in nenačrtovane. Veliko dela so imeli gozdarji KE Radlje, KE Prevalje in v KE Črna, da so dopolnjevali seznam v novembru po vetru poškodovanih gozdnih površin.

Na željo lastnikov gozdov v krajevni enoti Radlje, ki so imeli močno poškodovane ali popolnoma po vetru uničene predele gozda, smo pripravili komisijske zapisnike o oceni poškodovanosti sestojev po zemljiških parcelah, katere bodo potrebovali za uveljavljanje zmanjšanja katastrskega dohodka.

Po 34. členu Zakona o dohodnini se lahko prizna lastniku gozda olajšava za dobo 6 let, če znaša skupno zmanjšanje na poškodovanih oziroma uničenih gozdnih parcelah, več kot 20% katastrskega dohodka zavezanca v primerjavi s celotnim katastrskim dohodkom od vseh gozdnih zemljišč v enem kalendarjem letu.

O velikih poškodbah gozdnega drevja zaradi kombinacije poškodb po žledu (poledenitev krošenj), snegu in dodatno po vetru nastalih med 7. in 9. decembrom v zgornjem višinskem pasu Pohorja, Košenjaka in Uršlje gore smo že poročali v prejšnji številki Viharnika. Gozdarji ZGS in lastniki odkrivajo nove poškodovane gozdne površine in dopolnjujejo ocene poškodovanega drevja. Najbolj poškodovani predeli so tudi na rastišču divjega petelina, kjer je dovoljena sečnja in ostalo delo v gozdu do konec februarja.

Udeleženci delavnice iz varnega dela v po vetru poškodovanih gozdovih v Prevolovem jarku (KE Radlje - K.O. Branik)
Foto ▲▼ Gorazd Mlinšek

Potrebno orodje in zaščitna sredstva za delo v pojmah poškodovanih gozdovih.

Delo v vetrolomnih gozdnih površinah je zelo nevarno (Prevolov jarek)

Zato bo potrebno tu seveda, če bo vreme dopuščalo, najprej pričeti s pospravo poškodovanega drevja, v ostalih poškodovanih predelih morajo biti sečišča popolnoma urejena (popolni gozdni red) do pričetka naleta malega in velikega smrekovega lubadarja (konec aprila). Za uničene površine bodo gozdarji dokončno izdelali sanacijske načrte. Do konec leta se je zvišala ocena snegolomov od 6500 bruto m³ na 7500 m³, vendar pa ta količina še ni dokončna.

Za vsako sečnjo mora biti

sekač primerno opremljen z zaščitnimi in delovnimi sredstvi, upoštevati mora vsa navodila iz varstva pri delu – predvsem pa je potrebna velika previdnost pri delu pridobljenim z znanjem. Tako sta izvedla strokovnjaka srednje gozdarske šole iz Postojne 4. decembra ob pomoči gozdarjev GG Slovenj Gradec delavnico iz sečnje drevja in spravila lesa na vetrolomnih površinah.

V Prevolovem jarku v neposredni bližini Bistriškega jarka so se kljub slabemu vremenu zbrali lastniki gozdov z levega in desnega brega Drave, katerim je veter poškodoval

gozd.

Svetujemo, da lastniki, kateri imajo veliko površinski vetrolom na strmih, težko prehodnih pobočjih, v kolikor še tega niso storili, najamejo za pospravo vetroloma dobro opremljene izvajalce (GG ali kakšno privatno izvajalsko podjetje). Varnost in življenje sta več vredna kot denar!

Koroško gozdarsko društvo, v katerem smo včlanjeni gozdarji ZGS, GG, lesarji in drugi ljubitelji gozda, je z novim vodstvom ponovno zaživelo. 6. decembra 2002 je društvo pripra-

vilo strokovno posvetovanje na temo »Prihodnost koroških gozdov in gozdarstva«.

Predstavniki ZGS - Območne enote Slovenj Gradec, GG Slovenj Gradec, SKZG Slovenije, Kmetijsko gozdarske zbornice in Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave, so pripravili zanimive prispevke. Predavatelji so se srečali tudi z novinarji.

V decembru je bil tudi zelo pogost gost javne gozdarske službe po službeni dolžnosti gozdarski inšpektor Drago Križan. Po opravljeni kontroli izvedbe prevzemov in porabe proračunskega denarja za opravljena gozdnogojitvena in varstvena dela v zasebnih gozdovih v posameznih krajevnih enotah, je dokončal obvezne preglede izvajanja del s področja arhiviranja gozdnogospodarskih načrtov gozdnogospodarskih enot v posameznih KE, izvajanje Pravilnika o varstvu gozdov (na sedežu OE Slovenj Gradec) in pregledu evidenc opravljenih sečenj in gozdnogojitvenih ter varstvenih del v gozdnogospodarski enoti Črna - Smrekovec za obdobje zadnjih deset let veljavnosti načrta. V duhu dobrega medsebojnega sodelovanja smo z veseljem sprejeli njegova priporočila in opozorila!

December je naporen tudi zaradi raznih prednovoletnih zaključkov.

Po dobro opravljenem delu čez vse leto smo se gozdarke in gozdarji Območne enote Slovenj Gradec zadnjič dobili pri Dulerju v Kotljah na skupnem srečanju, katerega smo poleg medsebojnemu družabnemu izmenjavanju mnenj, namenili strokovnemu predavanju Milana Tretjaka o gospodarjenju z gozdovi in zanimivostih na Švedskem ter kulturnemu programu. Zapel nam je naš pevski zbor »Stezice«. Na srečanju se je od nas poslovil revirni gozdar Zoran Mlakar, ki je prostovoljno zapustil po 27 letih gozdarske vrste.

Na našem zaključku smo si zaželeli v letu, v katerega smo zakorakali, veliko zadovoljstva in zdravja pri delu in da ne bi bili gozdarji v tem letu kot stroka kost za razna politična nestrokovna glodanja v slovenskem prostoru. ▲

GOZDARSKI MEŠANI PEVSKI ZBOR "STEZICE" PREPEVA ŽE ENO LETO

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Gozdarski mešani pevski zbor "Stezice" prepeva že eno leto.

Foto Janez Skarlovnik

Da Korošci in Korošice radi prepevajo je že dolgo znano. Kar preštejete vse pevske zборе in pevske soliste na Koroškem, pa se boste prepričali, da to drži. Manj znano pa je, da radi prepevamo tudi gozdarji in gozdarke. Radi imamo gozd, radi pa imamo tudi pesem. Še posebno nam je pri srcu koroška ljudska pesem.

To smo dokazali na zaključnem pohodu Evropohoda 2001 od Radelj ob Dravi do mejnega prehoda Radelj. Neformalno smo prepevali tako med potjo

kot na točkah postankov. Takrat so najbolj zagreti in najboljši pevci v gozdarskih vrstah ZGS - Območne enote Slovenj Gradec sklenil, da bodo pričeli organizirano prepevati. Po začetnih težavah so ustanovili pod vodstvom glasbene pedagoginje Alenke Mori Gozdarski mešani pevski zbor »Stezice«. Sprva jih je prepevalo samo osem, danes prepeva v zboru trinajst gozdarskih grl. Enkrat tedensko vadijo v prostorih Krajevne enote Dravograd. Imeli so že nekaj samostojnih nastopov - doma in drugod. Lansko leto

so prepevali na osrednji prireditvi ob Tednu gozdov v Dolah pri Litiji, jubilejni nastop pa so imeli 19. decembra 2002 ob zaključku delovnega leta javne gozdarske službe v gostišču Duler. Prijetno so nam popestrili konec leta.

Vsem pevkam in pevcem - zdaj pojočim in tistim, ki še prihajajo v zbor, želimo še veliko ubranih akordov!

Kultura zbližuje gozdarje - v zboru prepevajo pevci različnih gozdarskih organizacij! ▲

OPRAVIČILO

Uredništvo Viharnika se opravičuje bralcem Viharnika, Francu Juraču in Gorazdu Mlinšku. Zagodel nam je "Računalniški škrt".

Avtor fotografije na naslovnici je Franc Jurač, avtor karikature pa Gorazd Mlinšek.

UTRINKI IZ REVIRJA

REVIR PLEŠIVEC - DELOVIŠČA V VELUNJI ZGODBA O TREH SESTRAH

RUDI REBERNIK

K revirju Plešivec so spadale tudi labilne enote, to so bile gozdne parcele ki so bile takoj po vojni zaplenjene lastnikom, ki so na kakršenkoli način prekršile zakon proti novi državni ureditvi. Ker smo po teh oddelkih vršili sečnje in gojitvena dela, sem tam zelo pogosto hodil, tako da sem življenje in razmere tamkajšnih prebivalcev dobro poznal. Tako je nastal tudi ta sestavek o delu in življenju tam.

Na južni strani Spodnjega Razbora, malo nad Velunjsko dolino leži na sončni vzpetini razborskega grebena starodavna Jamška domačija. Nekoč polna cvetočega sadnega drevja, je danes napol zaraščena, dom pa v razvalinah. Druga svetovna vojna in njene posledice so pripomogle, kot marsikje drugje, da se je rodovitna kmetija spremenila v malovredne pašnike in košenice, ki dajejo le malo dohodka. Obvezna oddaja kmetijskih pridelkov in živine, ki je bila veliko kje krivično odmerjena, je obubožala veliko malih kmetij, posebno takih brez lastnega gozda. O Jamški družini sem slišal že v mojih otroških letih, pozneje pa sem jih tudi spoznal, saj je bila njihova vnukinja Milka, hčerka Helene, domače hčere, naša sošolka. Žal, je umrla preden je dokončala šolo.

Družina Šumah, ali po domače pri Jamniku, izvira, kot so mi pozneje sami pripovedovali, nekoč iz okolice Železne Kaple na Koroškem. Stari Jamški dedi se je na Jamško priženil enkrat v sredini 19. stoletja. Pozneje je domačijo prevzel njegov sin Franc, ki se je v začetku prejšnjega stoletja ali že nekaj prej poročil z Alojzijo, sestro našega dedija Franca Triplata-Krivanoga. Oba sta bila rejenca pri kmetu Knežarju v Spodnjem Razboru. Potem, ko sta odrasla, je odšel Franc služiti v Plešivec za hlapca, sestra Alojzija pa se je omožila, na takrat še lepo in cvetočo Jamško kmetijo. Vzela je Jamškega sina Franca, katerega sem že poznal, kot tudi ženo Alojzijo in ostalo njihovo družino. Na Jamški domačiji se jim je rodilo pet otrok - dva sina in tri hčere: Alojz, Franc, Marija, Helena in Pavla. Bili so pridni in delavni ljudje, ki so se morali truditi in delati, da so si pridelali doma hrano in obleko iz domačega platna in volne, za ostale svoje potrebe pa so si morali prislužiti po dneh in raznih priložnostnih delih.

Par let pred vojno je bila huda gospodarska kriza, tako da sploh ni bilo denarja, ne za kmeta, če je imel kaj za prodati in ne za delavske plače. Spominjam se, da moj oče,

Na sliki so tri Jamške hčere: Marija, Helena in Pavla. Na sredini sedi Marija, na njeni levi je Helena, na desni pa Pavla. Slika je bila posneta pred kakšnimi 50. leti, posnel pa jo je razborski fotograf, amater Matevž Jelen.

ki je bil žagar na grofovski žagi, večkrat ni dobil plače. Plešivški oskrbnik je dal moji mami, ki je šla iskat očetovo plačo, listek za slovenjegraškega trgovca Smolčnika, da je lahko dobila potrebne življenjske stvari za preživetje, na up seveda. Zapisal si je v knjigo dolžnikov, katero je imel skoraj za vsakega delavca, ki je pri njem kupal. Razumljivo je, da so bili za malega kmeta, ki ni imel dosti kaj za prodati, hudi časi, posebno še za tiste, ki so imeli malo ali nič lastnega gozda. Les, ki takrat ni imel nobene cene, ni dosegel za davek in zavarovanje, in pri marsikateri hiši so se pojavljali rubežniki.

Tudi Jamški družini ni bilo lahko. Otroci so gledali kako bi si lahko izboljšali življenje in bodočnost. Hči Helena se je šla učiti šivanja in je postala dobra šivilja za tiste čase. Pavla je služila na različnih krajih, po vojni pa se je redno zaposlila pri Gradbenem podjetju v Slovenj Gradcu. Ko jim je umrla še mati, je ostareli oče dal posestvo sinu Alojzu, ki se je kmalu poročil in dobil ženo in gospodinjo. Ko pa je napočila vojna, je tudi Jamško domačijo močno prizadela. Njena žrtev je postal

gospodar Alojz, ki so ga nesrečne okoliščine zapeljale, da so ga neko noč odpeljali in se ni nikoli več vrnil domov. Doma je ostala njegova žena, vdova brez otrok, z ostarelim očetom, ter poskušala gospodariti kakor je vedela in znala. Po smrti gospodarja Alojza v družini ni bilo več pravega razumevanja in začeli so se razhajati. Marija, ki je bila izmed sester najstarejša, se je poročila z upokojenim rudarjem v Žerjav in ko ji je mož že v enem letu umrl, je tam ostala do svoje smrti. Stari oče Jamnik pa je umrl kmalu po vojni. Nekega dne so ga našli mrtvega ob cesti, ko je hodil iz Razbora domov.

Po vojni pa so nastopile še druge nesrečne okoliščine. Zaradi medvojnih dogodkov, so del Jamškega posestva razlastili in podržavili. Vdova, ki je ostala sama brez otrok na posestvu, je pozneje še ostalo prodala in se odselila iz Razbora. Sestra Helena in brat Franc pa sta se preselila v Velunjo, v Varmoško žago, ki je imela tudi malo stanovanje za žagarja, kjer sta preživela večino svojega življenja.

Pri Jamniku sem bil že prej velikokrat. Moja sestra Marija, ki je bila poročena na kmetiji pri Koncu

blizu Jamnika, me je večkrat vzela s seboj, ko je odšla na obisk k njim. Posebno je bilo to lepo poleti, ko so bile zrele češnje, ali pa v jeseni kostanji. Pozneje pa, ko sem imel gozdni revir tudi v Velunji, pri Rožeju, Artvigu in Jamniku, pa sem tam mimo hodil pogosto, posebej spomladi, ko smo pogozdovali, skoraj vsak dan. To je bilo naporno delo, ker so ležala delovišča vsak na svojem koncu revirja.

Toda, tudi po vojni je prizadela nesreča marsikoga. Helena, ki je nasledila in se usmilila mladega vojaškega ubežnika in ga vzela v varstvo, je kmalu občutila to lahkovernost. Njega so namreč kmalu odkrili in ona si je s tem prislužila dve leti prisilnega dela v taborišču Rajhenburg. Posestvo pa so razparcelirali in pokupili sosedje, ki imajo tam pašnike in košenice. Danes je tam videti še samo razvaline doma in par ostarelih sadnih dreves.

Na Jamški dve hčeri, Marijo in Heleno, imam še vedno lepe in hvaležne spomine. Po vojni, ko je bilo za oblačila zelo težko, nam je Helena, ki je bila spretna šivilja, zelo veliko pomagala.

Pri nas je ostajala tudi po več dni, da je za naše otroke naredila in popravila vsa oblačila, predelala iz večjih manjše, ali pa sešila nove, če smo mogli priti do blaga, ki je bilo takrat na kartice. Marija je bila posebno spretna v predenju volne, prediva in pletenju raznovrstnih volnenih izdelkov. Bila je tudi izurjena kuharica, tako da so jo vabili na ohceti in druge domače slavnosti za kuharico.

Obe sestri, Marija in Helena, sta bili veseli in družabni, tako da so jih radi imeli v vsaki družbi, tudi zato, ker sta bili obe dobri pevki.

Vendar prave sestrskje ljubezni med temi sestrami ni bilo nikoli. Bile so večkrat sprte zaradi svojega samotarskega življenja in svojih prijateljev. Toda o mrtvih vse dobro, saj sta veliko dobrega storili za svoje sosede, posebno Helena, dokler je lahko delala.

Vse tri sestre so umrle v domu starostnikov v Črnečah. Helena in Pavla počivata na starotrškem pokopališču, Marija pa na črnjanskem pri svojem možu.

To je bila še ena zgodba o domu, ki je izginil, in o ljudeh, ki so pomrli in za seboj niso pustili nobenih potomcev. Mi, ki smo jih poznali, se jih bomo radi spominjali in tudi obiskovali njihovo zadnje domovanje - je ter jim včasih prižgali lučko v spomin. ▲

NARAVOSLOVNI DAN

Foto BOJANA MORI

Učencem iz osnovne šole Vuzenica so zapisali svoje vtise o naravoslovnem dnevu, ki so ga preživeli z našimi gozdarji v jeseni leta 2002.

KAJ BI BILO, ČE NE BI BILO GOZDOV

Bila bi katastrofa. Še te naloge ne bi mogel napisati, ker ne bi imel papirja, primanjkovalo bi kisika, ki je nujno potreben za življenje. Svet bi bil prazen brez gozdov. Zelo uboge bi bile divje živali, ker ne bi imele svojega doma. Z bregov, kjer so zdaj gozdovi, bi voda sprala vso zemljo. Bilo bi veliko plazov, veliko hudournikov in veliko onesnažene vode.

Urban Kogelnik, 4. c

Izdelali smo posebne plakate.

Foto ▲▼ Bojana Mori

V ponedeljek smo imeli naravoslovni dan. Zjutraj smo se dobili v šoli, kjer smo se pogovorili, kaj bomo delali. Učiteljica nam je razdelila gozdni bonton. Hitro smo še pomalicali, nato pa smo se podali na pot.

Ko smo prišli do gospe Jamnik, ki je po poklicu gozdarka, smo se z njo malo pogovorili, jo kaj vprašali, nato pa se podali v gozd. Po petih minutah hoje smo se razdelili v štiri skupine po osem oseb. Učiteljice so postavile vprašanja, na katera smo v skupinah odgovarjali. S pomočjo vprašanj smo sestavljali tudi plakate, ki sedaj visijo v naši učilnici. Ob poti smo spoznavali tudi razne rastline in živali, ki smo jih srečali. Ko je bila ura že pol dvanajst, smo se počasi poslovili od Jamnikove in odšli proti šoli.

Bilo mi je lepo, veliko sem se naučil in upam, da bo še več takšnih naravoslovnih dni.

Miha Heber
4. c OŠ Vuzenica

Letošnje šolsko leto smo že imeli naravoslovni dan. Šli smo po gozdni učni poti. Tisti dan smo se veliko naučili, veliko stvari pa smo tudi ponovili.

Izdelali smo nekaj plakatov. Ponovili smo, da je gozd zelo pomemben za življenje, saj je v njem čist zrak, zadržuje plazove, veter, daje dom živalim in rastlinam, skratka, ne bi mogli brez njega.

Povedali smo tudi, kakšno je delo gozdarja.

In sicer: skrbi za gozd, označuje bolna drevesa, uči mlajše o gozdu...

To nam je povedala gospa Zdenka Jamnik, gozdarka, ki je bila z nami in si je vzela čas za nas.

Gozdna učna pot je primerna za miren sprehod po gozdu. Gozd blagodejno deluje na človeka, na njegovo zdravje in počutje.

Larisa Preglau, 4. razred

Na gozdni učni poti Pistrov grad v Vuzenici smo se veliko naučili.

JELKA

Kakšna pa si danes, jelka?
Kakor kakšna brzostrelka.
Zakaj se za orožje zanimaš
in veselo zimi kimaš?

HRAST

Hrast, hrast košat,
ali boš jutri že brkat?
Zadosti so že tvoji kuštravi
lasje,
ki ti jih vetrovi zmrše.

Larisa Preglau

SMREKA

O, smreka ti majava,
storži z vej ti padajo.
Korenine plitke imaš,
da veter te lahko izruje vsak čas.

JELKA

Tvoj sorodnik je res smreka,
bor, macesen in še kaj.
Vsi vi iglice imate
in se med seboj igrate.

Janja Jeznik, 4. d

NA KOROŠKEM KLORAMFENIKOLA V MLEKU NI BILO, KAJ PA ZDAJ?

MIRKO TOVŠAK, oec.

Zgodba o vsebnosti kloramfenikola v mleku gre počasi h koncu. Ko pišem ta članek se še vedno ne ve, na kakšnem način naj bi ta prepovedani antibiotik zašel v mleko, začuda je ob vsem tem odpovedala tudi vsa slovenska veterinarska znanost. Še pred mesecem dni je direktor Republiške veterinarske uprave Kovač odločno zatrjeval, da so kloramfenikol dodajali kmetje direktno v namolženo mleko, da bi s tem zavrli nadaljnji razvoj mikroorganizmov in s tem dosegali boljše rezultate v kvaliteti mleka. Ta izjava je v javnosti izzvala zelo negativen odnos potrošnikov do kmetijstva in kmetov na sploh. Spomnimo se še prav sovražnih izjav slučajno srečujočih ljudi na ljubljanskih ulicah, ki so vseprek obsojali našega kmeta, ne da bi mu bila kakršna koli krivda pred tem dokazana. Organizatorji odkupa in drugi, ki sodelujejo v tej verigi, od pridelave mleka, njegova odkupa, prevoza v mlekarne in predelavo mleka v mlečne proizvode, smo že takrat zmajevali z glavo. Vedeli smo namreč, da so se naši kmetje ob sprejetju strogih veterinarskih predpisov, ki veljajo za vsa živila živalskega izvora, kar hitro prilagodili na nove razmere. Doseganje manj kot 50.000 mikroorganizmov v ml mleka za kmete ni predstavljal noben problem, saj danes že več kot 95 % mlečnih proizvajalcev dosega kvaliteto, ki uvršča mleko v tako imenovani ekstra kakovostni razred. Ob dejstvu, da v drugih evropskih državah, na katere se tako radi sklicujemo, postavljajo mejo za mleko posebne kvalitete pri 100.000 mikroorganizmih v ml mleka, je jasno da imamo v Sloveniji glede kvalitete celo strožje predpise kot v večini evropskih držav. Ker so takšno kvaliteto naši kmetje dosegli z nenehnim strokovnim usposabljanjem in z doslednim spoštovanjem higienskih predpisov, ni bilo nikakršne potrebe, da bi z dodajanjem tega spornega antibiotika poizkušali izničiti svoje dolgoletno delo pri doseganju kvalitetno pridelanega

Na skupnih zbiralnicah mleka na Koroškem letno zberemo 15 milijonov litrov mleka. Prihodek od mleka predstavlja pomemben vir za preživetje na večini hribovskih kmetij.

Kmetje so preko zadruga posodobili večino zbiralnic in jih opremili z najsodobnejšo opremo. Foto ▲▼ Mirko Tovšak

Iz najbolj oddaljenih kmetij mleko prevažajo do skupnih zbiralnic z manjšimi prevoznimi cisternami.

mleka. Poleg tega lahko z gotovostjo trdimo, da danes ni kmeta – pridelovalca mleka, ki se ne bi zavedal škode, ki bi jo povzročil z direktnim dodajanjem antibiotika v mleko, saj že vrsto let dnevno kontroliramo vsebnost zaviralnih snovi, kamor sodijo tudi antibiotiki, v vsaki zbiralnici mleka. Kloramfenikol se sicer ne da ugotavljati z običajnimi analizami, ki jih v mlekarne dnevno izvajajo ob prevzemu mleka, vendar tega nihče od kmetov, niti organizatorjev odkupa ni vedel, zato do takšnih zlorab prav gotovo pri kmetih ni moglo prihajati. Za antibiotike, ki jih veterinarji kot dovoljena zdravila predpisujejo pri zdravljenju živali smo imeli primere, ko je moral kmet, ki je zaradi zdravljenja živali pred potekom karence oddal mleko v zbiralnico, plačati celotno količino mleka v zbirni cisterni. Takšni dogodki se kar hitro razvejo med pridelovalci mleka, zato že leto dni vsaj na Koroškem nismo imeli niti enega primera, ko bi ugotovili v mleku tudi druge vrste antibiotikov, ki se kot dovoljena zdravila redno uporabljajo pri zdravljenju živali.

Na Koroškem, torej na območju, kjer deluje naša zadruga in ima tudi organiziran odkup mleka, smo bili ob prvih informacijah o vsebnosti kloramfenikola v mleku mirni, saj smo bili prepričani, da se to pri nas ne more zgoditi. In glej ga zlomka, devetega novembra ob 8. uri zjutraj smo bili obveščeni, da je na mlečni progji Dravograd najden sporni antibiotik v mlečni cisterni v vzorcu, ki je bil na tej progji odvzet 2. oktobra, torej več kot mesec dni pred tem. Še istega dne je bil na tej progji prepovedan nadaljnji odvoz mleka v mlekarne. Na tej progji se je dnevno odvažalo cca 17.000 l mleka, zato je nastal problem, kam s takšno količino mleka, da s tem ne bi povzročali ekoloških problemov. Na Ministrstvu za kmetijstvo skupaj z najvidnejšimi predstavniki VURS-a je bilo dogovorjeno, da se bo to mleko odvažalo na uničenje v Ihan. Na tak način ukrepanja veterinarskih

inšpektorjev smo že takrat imeli pripombe, saj bi se lahko v mesecu dni, ko je bil odzvet sporni vzorec ne da bi kogarkoli obveščali odvzeli še posamične vzorce pri vseh kmetih, ki oddajajo mleko v javni odkup in bi kaj kmalu lahko ugotovili eventuelne krivce, tem prepovedali nadaljnjo oddajo mleka v odkup, vsi ostali pa bi lahko normalno še naprej oddajali mleko v odkup. Pričakovali smo torej, da bo tokrat veterinarska inšpekcija normalno delovala in vsem kmetom na tej progi odvzela posamične vzorce mleka, da bi ugotovila, kdo torej dodaja ta antibiotik v mleko. Pa se to ni zgodilo. Pri nekaterih kmetih so res bili vzeti posamični vzorci, na treh zbiralnicah, kamor je dnevno dovajalo mleko 64 kmetov, pa so bili vzeti le skupni, tako imenovani zbiralni vzorci. Že takrat smo veterinarske inšpektorje opozarjali, da se na tak način ne bo dalo najti individualnih krivcev, če se v tem mleku sploh nahaja kloramfenikol. Ko so bili po 14 dneh čakanja in uničevanja mleka končno znani rezultati analiz za te vzorce, se je pokazalo, da naj bi bili vzorci, ki so bili vzeti iz zbiralnice Sele sumljivi, zato je bilo potrebno ponovno vzeti posamične vzorce za kmete, ki so oddajali mleko v to zbiralnico in čakati ponovno več kot 14 dni na rezultate teh analiz. Tako se je zgodilo, da smo več kot mesec dni odvažali mleko na uničenje iz te

Bomo z napačno kmetijsko politiko s hribov pregnali še tiste kmete, ki danes še vztrajajo, krave pa bodo povsem izginile z naših hribovskih predelov.
Foto Mirko Tovšak

proge. Dokončno potrditev, da na Koroškem ni bilo oddanega mleka v javno potrošnjo z vsebnostjo kloramfenikola, smo prejeli 11. 12. 2002, ko so tudi za zadnja dva kmeta, ki sta še imela prepoved oddaje mleka v zbiralnico Sele, prispeli rezultati analiz, ki so ovrgli vsakršen sum, da se v mleku, ki ga kmetje oddajajo v organiziran odkup na Koroškem, nahaja kloramfenikol. Res je, da je država vso, po nepotrebnem uničeno mleko, plačala kmetom, pojavlja pa se vprašanje, kakšen sistem kontrole je to, da ob nezanesljivih prvih testih lahko takoj prepove in-

špekcija oddajo mleka, si vzame več kot mesec dni časa, da iz referenčnih laboratorijev izve, da je z mlekom vse v redu, nato pa iz davkoplačevalskega denarja pokrije direktno škodo pri kmetih. Zdaj se sprašujemo, kdo bo pokril vso moralno škodo, ki so jo utrpeli kmetje, predvsem tisti, ki jim je mesec dni bila prepovedana oddaja mleka v javno potrošnjo? Spomnim se primera, ko me je ob prepovedi oddaje mleka klicala kmetica iz kmetije, visoko pod Pohorjem in mi vsa objokana tarnala, da zaradi vsesplošnega obsojanja ni spala celo noč, da se ne upa med ljudi, da je ne bi javno obrekovali. Poizkušal sem jo potolažiti, kolikor sem znal, kasneje pa se je ugotovilo, da je z njenim mlekom vse v redu. In takšnih primerov je bilo še več. Najhujše je bilo seveda to, da si kmetje, ki so bili osumljeni, sploh niso znali razložiti, kako naj bi ta antibiotik prišel v njihovo mleko. K napihovanju celotne afere so veliko prispevali tudi javni mediji, še posebej v dnevniku Delo, kjer novinarka, ki pokriva področje kmetijstva in živilske industrije, o kmetih itak na splošno ne zna napisati kaj lepega, še več, v svojih člankih je prav svrážno nastrojena do kmetov in s tem ustvarja tudi negativno javno mnenje do celotnega kmetijstva. In takšna novinarka naj bi bila v imenu časopisne hiše Delo zadolžena za objektivnost in pošteno poročanje o kmetijstvu

v javnem mediju, ki ima največjo naklado v Sloveniji!

Med kmeti je zaradi takšnega negativnega odnosa javnosti zavladala velika apatičnost. Ob dejstvu, da večina mlajših itak beži s kmetij, ki jim ne omogočajo več normalnega preživetja, se je sedaj še pojavilo negativno javno mnenje, ki si ga kmetje vsaj v večini primerov ne zaslužijo. S takšnim odnosom do kmetijstva, bomo s kmetij pregnali še tiste, ki so do sedaj vztrajali, upajoč, da tudi naša država potrebuje kmetijstvo, če že zaradi oskrbe z lastno hrano ne, pa vsaj zaradi ohranjanja krajine in poseljenosti podeželja in da bo zato znala poskrbeti za njihov nadaljnji obstoj. Žal moramo ugotavljati, da temu ni tako in da se kaj lahko zgodi, da kmalu ne bo nikogar več, ki bo poskrbel za naše njive in travnike, da se bo vsaj v hribovih sčasoma vse zarastlo, hrano pa bomo uvažali iz držav, kjer se gredo intenzivno kmetijstvo in kjer je zares veliko problemov z ekološko vprašljivo pridelano hrano. Le da tam vsake najmanjše napake v kmetijstvu ne producirajo v velike afere, da s tem javnost odvrta od resničnih problemov sodobne družbe.

Tik preden sem zaključil prispevek za Viharnik, mi je v roke prišel tudi uvodnik strokovne revije Kmetovalec. Urednik, s katerim se resnici na ljubo vedno nisva strinjala o nekaterih problemih našega kmetijstva, je tokrat zadel jedro problema, ko je zapisal: »Kljub velikim besedam in obtožbam na račun kmetov, ki so se kmalu pokazale precej trhle, se zadeva pomirja in če ne bi bilo kmetov, ki sedaj zahtevajo pojasnitev in odgovore, po krivem obdolženi pa tudi odškodnine, bi vse skupaj potihnilo in se pometlo pod preprogo. Očitno so zamočili tam, kjer naj bi bilo po Kovačevih besedah vse zgledno, po evropsko urejeno.

Pazljivo branje Kovačevih izjav in sledenje dogodkov v celotni aferi kaže, da so celotno afero zakuhali kar na VURS-u in je šlo za obračunavanje med dvema veterinarskima sektoma na ministrstvu, oziroma se je Kovač preko nje želel znebiti neljubih sodelavcev in predstavljajenih. Seveda so v takšnem primeru zahteve po Kovačevem odstopu nesmiselne, za škodo, ki jo je storil, pa mora kazensko odgovarjati.« ▲

KARIKATURA

GORAZD MLINŠEK

"Sem kloniran bik po materi"

NEKAJ UTRINKOV S TEČAJEV IN PREDAVANJ ZA KMEČKE ŽENE IZ MISLINJSKE DOLINE

DANICA UNUK, inž. kmet., svetovalka za kmečko družino in razvoj dopolnilnih dejavnosti

V mesecu novembru in decembru 2002 je potekalo nekaj tečajev, na katerih so si kmečke žene in dekleta Mislinjske doline pridobile znanje in veščine iz kulinarike in ostalih področij.

1. Tako so se 19. novembra 2002 žene iz območij Pameč, Trobelj, Gradišča in Legna udeležile tečaja PRIPRAVA ŠTRUKLJEV, ki je potekal na kmetiji »Šafar« v Pamečah. Tečaj je vodila Marija Rošar iz Maribora, udeležilo pa se ga je 18 tečajnic. Naučile so se pripraviti veliko vrst kuhanih in pečenih štrukljev iz različnih vrst testa in nadevov, tako da si bodo lahko popestrile vsakdanje jedilnike.

2. Enak tečaj je potekal 21. novembra 2002 v Završah v gostilni Meh.

3. Za žene iz Razborja pa je bil v torek, 3. decembra 2002 organiziran tečaj PEKA MEDENEGA PECIVA. Potekal je na turistični kmetiji »Rdečnik« v Razborju, udeležilo pa se ga je 14 tečajnic.

4. Poleg kulinarčnih tečajev pa sta bila organizirana tudi prikaza IZDELOVANJE ROŽ IZ PAPIRJA. Prvi je potekal v četrtek, 12. decembra 2002 v Doliču, udeležilo pa se ga je 15 žena z območij Doliča in Kozjaka. Veščine izdelave rož iz papirja je ženam predstavila Marija Zdovc iz Šmartna.

5. Drugi takšen prikaz je potekal v petek, 13. decembra v Slomškovem domu v Šentilju. Obiskalo ga je 23 žena in deklet z območja Dovž, Razborce, Male in Velike Mislinje ter Straž.

Podobni tečaji in tudi z drugimi vsebinami bodo organizirani tudi v tem letu za kmečke žene za vsa območja obeh občin v Mislinjski dolini.

Program izobraževanja bo predstavljen na občnem zboru Društva kmetič Mislinjske doline, ki bo predvidoma v soboto, 1. februarja 2003.

NEKAJ UTRINKOV S TEČAJEV ZA KMEČKE ŽENE IZ MEŽIŠKE DOLINE

DANICA UNUK, inž. kmet., svetovalka za kmečko družino in razvoj dopolnilnih dejavnosti

1.

V mesecu decembru 2002 je potekalo nekaj tečajev, na katerih so si kmečke žene in dekleta iz Mežiške doline pridobile znanje in veščine iz kulinarike. Tako so se v sredo, 4. decembra 2002 žene s območja občin Mežica in Črna udeležile tečaja PEKA MEDENEGA PECIVA, ki je potekal na kmetiji »Kajžar« v Mežici. Tečaj je vodila Marija Rošar iz Maribora, udeležilo pa se ga je 23 tečajnic.

2.

Podobna tečaja sta bila še v torek, 17. decembra 2002 na kmetiji »Jaznikar« na Zelenbregu in v sredo, 18. decembra na Prevaljah. Oba tečaja je obiskalo 18 žena in deklet.

3.

Medeno pecivo.

4.

V sredo, 11. in v četrtek, 12. decembra 2002 je v učni kuhinji A.L.P. Peca na Fari potekal tečaj OMAKE IN PRILOGE, ki ga je vodil Komar Janez iz Slovenj Gradca. Obeh tečajev se je udeležilo 22 žena.

V prvih mesecih prihodnjega leta je za izobraževanje kmečkih žena na območju vseh štirih občin Mežiške doline predvidenih kar nekaj predavanj in tečajev. Program izobraževanja bo predstavljen na občnem zboru Društva kmetov Mežiške doline, ki bo predvidoma v petek, 24. januarja 2003.

Fotografije na 16. in 17. strani je posnela Danica Unuk

ALI SE LAHKO GREMO NA SELAH IN VRHEH TURIZEM? SELE-VRHE V SLIKI IN BESEDI

NEVENKA KOTNIK

»Je lahko na svetu kaj lepšega od nedeljskega sprehoda skozi vas, kjer naša od mestnega vrveža utrjena ušesa najdejo vsaj malo spokojnega miru ter kjer se naša pljuča končno lahko nadihajo svežega zraka?«

Takšno je mnenje veliko katerega mestnega človeka, ki ga načrtno ali pa čisto slučajno pot vodi skozi našo vas Sele-Vrhe.

Sodoben, prezaposlen človek, ki nenehno tekmuje s časom, vedno bolj hrepeni po sprostitvi v naravi izven mesta, kjer bi si načrpal novih moči. Potemtakem smo lahko mi »vaščani«, ki se lahko vsaj delno izognemo pomanjkljivostim mestnega življenja, prav zadovoljni. Pa smo res? Ali bi lahko bili še bolj?

Čar življenja na vasi kot so Sele-Vrhe je najbolj opazen v pristnosti kmečkega življenja, ki ga krajani ohranjajo iz roda v rod.

Lepo je, ko se še danes vaščani v mrzlih jesenskih večerih zberejo na kmečkem skednju in »kožuhajo« dolgo v noč. Pa delo ne traja tako dolgo zato, ker bi bili kmetje leni ali ker bi bilo preveč koruze, pač pa se po končanem opravilu ob bogati mizi in s harmoniko v roki prav lepo zabavajo. Zlasti mlajši rod želi te stare običaje (kožuhanje, steljeraja idr.) ohraniti v prid turističnega razvoja kraja. Veliko je takih ljudi, ki želijo pomagati pri katerem izmed opravil, o katerih so le slišali od svojih dedov in babic.

Pozimi se naša vas odene v debelo snežno odejo, ki z belimi okoliškimi hribi in s prazničnimi lučkami na oknih domov, daje že kar pravilni videz. Takrat je najbolj prijetno v toplih domovih, kjer se ob krušnih pečeh, iz katerih zadisi sveži, domači kruh, grejejo otroci.

Selske gospodinje so se že na mnogih tekmovanjih odlično izkazale v peki kruha.

V tem času oživi tudi šmučišče na Poštarskem domu, ŠD Sele-Vrhe pa organizira tudi sankanje za odrasle in otroke. Poleg tega pa so aktualni tudi nočni pohodi z baklami na Uršljo goro, na božični večer pa jo domačini na

Fotografija prikazuje igralce, ki so uprizorili igro z naslovom "Sele-nekoč, danes, jutri".

Meškova spominska soba, ki čaka na obnovo "Sele-Vrhe".

Vrheh uberejo kar peš k polnočnicam k cerkvi sv. Neže, katere notranjost namesto elektrike osvetljuje in krasi na stotine svečk.

Pomlad, ki jo spremlja brstenje in cvetenje, je idealen čas za daljše sprehode. To vedo tisti, ki jih je lahko srečati, ko se podajo skozi vas na Poštarski dom in od tam nadaljujejo pot na Uršljo goro.

Pred nedavnim pa smo na Selah in Vrheh uradno odprli »Meškova pot«, ki nosi ime našega duhovnika in pisatelja Franca Ksaverja Meška, ki je ime kraja ponesel širom po Sloveniji.

Pot, po kateri je hodil maševati k sv. Neži na Vrhe, se začne pri njegovem grobu pod cerkvijo, kjer je služboval. Naslednja točka je »farovž«, kjer je urejena njegova spominska soba, kjer so zbrana dela in rokopisi, fotografije ter ostali spominski predmeti, ki jih je uporabljal pri svojem delu.

Pot je Meška nekdanj vodila mimo številnih kapelic in kmetij, kjer so ga radi poklicali v hišo.

Tako lahko tudi danes turist spozna kulinariko kraja. Občudovanja vreden je domači, sveži kruh iz krušne peči, kjer se pečejo tudi domače pogače in druge dobrote selskih gospodinj. Le te

rade postrežejo še z domačimi mesnimi dobrotami, s siri, z moštom in žganjem.

Pri Brezniku zna gospod Toni mimoidoče presenetiti s katero od pripovedi o zanimivostih kraja in o življenju na kmetiji. Za »sladico« pa jih povabi še v svojo delavnico, kjer v prostem času kaj lepega ustvari, bodisi iz lesa ali železa.

Pred njihovo hišo si je mogoče ogledati tudi pravi »zapravljivček« in velik vprežni voz, ki sta bila nekoč v rabi za prevoz s konji.

V kraju je kar nekaj obrtnikov in spretnih v rokodelstvu, nekaj se jih ukvarja z obdelavo in z rezljanjem lesa, s kovaštvom, čebelarstvom. Marsikatero mizo pa krasijo kvačkani prtiki, ki so nastali izpod spretnih prstov pridne gospodinje, ena takih je tudi Strčkova teta Tončka.

Sredi gozdne jase se Meškova pot združuje z rimsko cesto, ki je nekdanj šla tod. Tu je nekoč bilo tudi pokopališče, vendar že dolgo ni o njem niti o cerkvi, ki naj bi tukaj stala, ne duha ne sluha.

Vmesna in za druge, ki se odločijo za vrnitev k sv. Roku s kombijem, je končna postaja gostišče pri sv. Neži, kjer se lahko utrjeni pošteno okrepčajo in poskusijo še katero od jedi iz domače kuhinje.

Poletje je na Selah v znamenju Rokovega, ko goduje tukajšnji zavetnik sv. Rok. Takrat se drenja okrog cerkve romarjev od vsepovsod. Eni prisostvujejo maši, drugi pa si ogledujejo bogate stojnice ali pa prijeten čas preživijo s prijatelji v gostilni, kjer lahko poskusijo tradicionalni selski »mežerle«.

Teden dni kasneje pridejo na svoj račun športniki po srcu in duši, ki lahko pokažejo svojo dobro pripravljenost na domačiji Breznik, ki je s sodelovanjem ŠD Sele-Vrhe glavni organizator prireditve. Le ta se po športnih igrah zavleče z zabavo še dolgo v noč.

Med letom (spomladi, v jeseni) si turistično društvo MURN prizadeva obdržati tradicionalno prireditve »SREČANJE Z RIMLJANI«, za katero je bilo slišati ob prvem uspehu veliko pozitivnega

odmeva v medijih.

Takrat se vaščani preoblečejo v Rimljane, ki so v preteklosti pogostokrat prečkali te kraje, ko so trgovali z blagom. Temu v spomin pripravljamo v mesecu maju prireditev »PO TRGOVSKI POTI RIMJANOV«, kjer se bo trgovalo in prikazovalo njihovo življenje.

To je idealna priložnost kmetov, da pokažejo obiskovalcem svoje domače pridelke, in zanimivosti.

Na to temo smo mladi s podeželja pred kratkim predstavili podobo našega kraja v igri z naslovom SELE - VRHE : NEKOČ-DANES-JUTRI.

Z njo smo hoteli prikazati najbolj pereče probleme, s katerimi živimo v kraju in naše cilje, ki bi jih v prihodnje želeli uresničiti.

V zadnjem času so razmere v kmetijski politiki vedno bolj neugodne za selske kmete, ki se v večini ukvarjajo z mlečno živinorejo. Ker je samo od dohodkov iz kmetijstva vedno težje živeti, je vedno več krajanov zaposlenih tudi v mestu (Ravne, Slovenj Gradec). Za izboljšanje življenjskega standarda so neka-

teri kmetje že začeli z vlaganjem v gradnje in širitve kmečkih hiš, ki jih hočejo prilagoditi za sprejem gostov. Tako se na Selah pričena razvijati dodatna dejavnost, v obliki kmečkega turizma. Največja ovira za hitrejši turistični napredek kraja pa so ceste, po katerih v vas težko pripelje avtobus, poln turistov. Le ti so ponavadi prestrašeni, ko se avtobus v strmem ovinku nevarno nagiba prek ceste.

Sele in Vrhe imata idealno lokacijo, saj se od tod odpirajo vse poti v bližnje turistično zanimive točke: Prežihova bajta v Kotljah, cerkev sv. Jurija na Legnu, kulturno pomembno središče v Slovenj Gradcu, na Ravnah, Pohorje, Dravograd itd.

Odgovor na vprašanje iz naslova je torej več kot na dlani. Naš kraj ima velike možnosti, da v polnosti zaživi v duhu turizma, potrebna je le volja in zagnanost krajanov. Morda bo v prihodnje postal ena od pomembnih počitniških destinacij v ponudbah turističnih agencij.

Še posebej mladi živimo z močno vizijo, da bodo Sele in Vrhe enkrat turistično dobro zaživele. ▲

d.d.
**ZAVAROVALNICA
M A R I B O R**

PE Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: (02) 88 12 700, (02) 88 12 730,

fax: (02) 88 12 737

IZBERITE MODRO SVOJO POT

**V 365 DNEH JE LAHKO SAMO
EN DAN NESREČEN.
NE PUSTITE SE PRESENETITI.**

Vaša Zavarovalnica Maribor d.d.

SREČNO IN MEDENO NOVO LETO

ČEBELARSTVO JANEZ BAUER

No, pa smo zakorakali v novo leto. Polno vrečo želja in načrtov smo si prinesli s seboj, kaj vse bomo postorili in kako bomo čebelarili. Naše čebele pa počivajo in čakajo na tople dni. Ob prvih odjugh se bo tudi za njih pričelo novo obdobje.

Že taka navada je, da ob novem letu počistimo za seboj, se ozremo in pogledamo, kako smo gospodarili v preteklem letu. Lahko rečemo, da je bilo preteklo leto eno izmed najbolj medenih v zadnjih desetih letih. Čebele so nam že spomladi nanosile precej medu gorskega javorja, bilo ga je za eno dobro točenje. Nato je nekajkrat kar izdatno zamedila smreka, točili smo med, ki bi na vsakem ocenjevanju dobil medaljo. Navkljub temu se je zelo malo čebelarjev odločilo, da dajo svoj med v ocenjevanje. Medenje se je podaljšalo v julij in začetek avgusta, vendar se je med strjeval v satju. To je za čebelarje, ki bi radi še točili predstavljalo precejšen problem, veliko bolje je bilo da smo jim ta med pustili za krmo v brezpašnem obdobju. Prav tako smo lahko nekaj takih polnih satov trdega medu, težkih tudi po 5 kg, čebelji družini odvzeli. To satje nam bo še kako prišlo prav pri pomladanskem dražilnem krmljenju, ali pa za dodatek hrane narejencem. Res, pri čebelarjenju moramo misliti najmanj za leto dni v naprej.

Počistili smo vse iz preteklega leta, pa odprimo še tisto vrečo, v kateri so skriti naši načrti in želje za letos. Prva in največja želja je seveda uspešno čebelariti in do vrha napolniti medeno posodo z dobrim domačim medom. Naša koroška strd spada po kvaliteti v sam svetovni vrh temnih medov, zato je zelo cenjena, ima visoko ceno in je ni težko prodati. Lani je veliko zanimanje za naš gozdni med pokazal tudi MEDEX, naš največji odkupo-

valec in predelovalec medu. Zanj je ponujal kar solidno ceno, tako da nikomurni problem prodati viškov medu. Brez skrbi lahko letos načrtujemo povečanje čebeljih družin. Tisti pregovor da MUHA NE DA KRUKA bo počasi iz mode. Država je potrdila subvencije za gospodarne čebelje družine, imamo urejeno veterinarsko službo, vsi čebelarji se lahko vključijo v Čebelarstva in preko njih v Čebelarstvo zvezo Slovenije. Organizirali se bodo seminarji in izpiti za pridobitev strokovne kvalifikacije čebelar ali čebelarski mojster in čebelarski preglednik. Čebelarji se vsako leto bolj uveljavljamo v slovenskem prostoru kot perspektivna kmetijska panoga in marsikdo je na svoji kmetiji registriral čebelarstvo kot dopolnilno dejavnost na kmetiji.

Pred vsemi slovenskimi čebelarji je letos še ena velika naloga. V mesecu avgustu bomo pri nas organizirali APIMONDIJO to je svetovni čebelarski kongres. V treh dneh se bo v Cankarjevem domu v Ljubljani na strokovnih posvetih in seminarjih srečalo na tisoče čebelarjev iz celega sveta. Vsi ti čebelarji bodo v okviru strokovnih ekskurzij obiskali čebelarje in čebelnjake po celi Sloveniji. Tudi v naše kraje jih bo zanesla pot. Čebelarji se moramo zato še posebej potruditi, da uredimo svoje čebelnjake, saj so nekateri prav umetniško narejeni in poslikani. Vsemu čebelarskemu svetu imamo veliko za pokazati. Od naše svetovno znane čebele kranjice do našega panja in čebelnjakov, ki jim ni enakih na svetu. Na to smo lahko ponosni in prav je, da za to tudi primerno skrbimo.

Kar veliko dela se pokaže, ko takole razmišljam. Zato pljunimo v roke in ob prvi pravi odjugi pohitimo pred čebelnjak pogledat, kako so prezimile naše ljubljence. ▲

HELENA ŠPEGELJ, dipl.san.inž.

Pomembno dejstvo, ki se ga moramo vse bolj zavedati, je varna priprava živil, še posebej v primerih, ko je živilo namenjeno za prodajo, potrošniku, gostu...

Higiena živil obsega vse faze pri pridelavi, obdelavi, predelavi, pripravi, pakiranju, hrambi, prevozu, razdeljevanju in prodaji živil ali oskrbi z živili. Živilo ne sme biti škodljivo za zdravje potrošnika.

K zagotovitvi varnega živila pripomoremo

z vestnim upoštevanjem sedmih temeljnih principov HACCP sistema (Analiza Tveganja in ugotavljanje Kritičnih Kontrolnih Točk) in upoštevanjem Dobre Proizvodne Prakse in Dobre Higienске Prakse (DPP, DHP)).

Sele HACCP sistem je jasno prenesel odgovornost za varnost živil na proizvajalca, saj predstavlja njegov notranji nadzor. Čeprav je bil praktično proizvajalec že prej v enakem obsegu odgovoren za varno živilo, bi lahko rekli, da je bil za organizacijo proizvodnje v higienem, zdravstveno tehničnem smislu pasiven. Zavezuje ga, da dokumentirano preuči proizvodnjo z vidika tveganj, določi zanje kontrolne ukrepe, ki dejavnike tveganja preprečijo ali pa zmanjšajo na sprejemljivo raven. Določiti kritične kontrolne točke in limitira vrednosti na tej točki, ki jih potem v procesu proizvodnje meri. Če ugotovi odstopanje že v proizvodnji, odloči kaj bo storil s proizvodom, ki je proizveden izven območja limita (npr. ga zavrže, izloči iz prodaje).

Sistem HACCP zahteva jasno in razumljivo dokumentacijo, pomembno za varnost živila (shemo proizvodnih postopkov, HACCP kontrolne tabele). HACCP študije je ob vsaki spremembi proizvodnje potrebno dopolniti. Nužen je interdisciplinarni pristop in stalen nadzor. Izvajati se ga mora kontinuirano in v celotni verigi od surovin do uporabnika vključno z jasnimi navodili za potrošnika. Sistem

Foto Peter Vernik

HACCP je v Sloveniji vzpostavljen v praksi od 1.1. 2003.

Menim, da sistem HACCP strokovno ne spreminja nadzora. Potrebno pa ga bo zelo skrbno usmerjati v zagotavljanje higienskih in tehničnih pogojev okolja, procesov čiščenja in vzdrževanja opreme, prostorov, ter osebne higijene delavcev.

Za proizvodni proces živil je higiena in s tem povezano čiščenje zelo pomembno, kar dokazuje tudi dejstvo, da je ustrezen in dober čistilni program eden temeljnih podpornih programov HACCP-a. Sodobni trendi in zahteve živilske higijene narekujejo celovitejše smernice za prihodnje obdobje, ki s sistemom varnih živil prinašajo precejšnje spremembe in tudi opredelitev osebne odgovornosti zaposlenih. Tako bodo morala živilska podjetja higieni posvečati večjo pozornost, saj jih zavezuje zakonodaja, zavest o varnem živilu, konkurenca in v končni fazi vedno bolj osveščen in zahteven potrošnik.

Za ustreznejše in boljše čiščenje se zahteva več delovne sile, ki je bolj izobražena na področju higijene, ustrezna poraba ustreznih čistilnih sredstev in čistilnih pripomočkov.

Ustrezna čistila morajo biti ekonomična, učinkovita za nečistoče, netoksična, nekorozivna, enostavna za doziranje, stabil-

na med skladiščenjem in popolnoma razgradljiva. Ker bi bilo nemogoče narediti čistilo za uporabo kjerkoli v živilski industriji, ki bi ustrezalo tem kriterijem, se v živilski industriji uporabljajo posebej prilagojena čistila. Glavni parametri, ki vplivajo na izbiro čistila, so vrste nečistoč, ki jih želimo očistiti, trdota uporabljene vode, metode čiščenja in prostor ter oprema, ki jo čistimo.

Dobra proizvodna praksa je sistem, ki temelji na dobrih higienskih navadah in dobri organizaciji dela oz. sistem, ki s pomočjo dolgoletnih izkušenj omogoča za potrošnika živil varne in kvalitetne pogoje in postopke v proizvodnji in prometu živil.

Dobra higienska praksa je sestavni del dobre proizvodne prakse v živilski industriji. Pokriva elemente vzdrževanja higienskega stanja, osebja, prostorov ter postopkov, ki zagotavljajo vzdrževanje dobrega higienskega stanja. Menim, da dobra higienska praksa ni sledila v enako hitri stopnji hitremu napredku tehnologije. Izgovorov za neizvajanje primernih higienskih postopkov je veliko, skoraj toliko kot je živilskih podjetij. Pravi razlog pa je veliko bolj enostaven. Za pravilne higienske postopke je potrebno dolgotrajno vlaganje v izobraževanje, izbiro primernih kadrov, organizacijo dela. Vse te aktivnosti pa

zmanjšujejo dobiček podjetij, še posebno v povezavi s pomanjkljivim nadzorom nad ustreznostjo živil v prodaji. Zato je higiena velikokrat zapostavljena pri proizvodnji in prometu z živili. Delavci, ki imajo opravka z živili, lahko prenašajo umazanijo s svojih rok, telesa in obleke na živila. V umazaniji so vedno klice, ki se lahko razmnožujejo v živilih v ogromnem številu. Dejstvo je tudi, da so delovna mesta, povezana s postopki higijene, najslabše plačana in, da so na teh mestih slabo izobraženi delavci ali tisti delavci, ki niso bili sposobni opravljati del v proizvodnji.

V primeru, da higienškega nadzora ni ali da je ta slab ali neustrezen, lahko pride do:

- kvarjenja izdelka in zavrnitev takšnih izdelkov,
- zastupitev s hrano (slabost, smrt...),
- tujki v izdelku,
- pritožbe potrošnikov,
- izguba kupcev,
- zagovor pred sodiščem,
- slaba publiciteta v javnih medijih,
- zaprtje proizvodnje, kar pripelje tudi do brezposelnosti.

Vse osebe, ki se ukvarjajo s kakršno koli dejavnostjo v zvezi z živili (proizvodnja, promet), so morale svojo dejavnost uskladiti glede pogojev za zagotavljanje ustreznosti živil po Zakonu o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili (Ur.l., št.52/2000) in izvršilnih predpisih, izdanih na njegovi podlagi, do 31.12.2002.

Na Zavodu za zdravstveno varstvo Ravne na Koroškem smo v letu 2002 že pričeli z delavnimi zasedanji za vpeljavo sistema HACCP v: obrate gostinske dejavnosti vključno s kmečkimi turizmi, šole, vrtce, pekarnice, slaščičarne, trgovine in komunalna podjetja. Vabimo še ostale, ki nimajo vpeljanega notranjega nadzora v svojem obratu, da se čimprej odločijo za sodelovanje. ▲

LJUDJE

IN

DOGODKI

OSEBNOST LETA NA KOROŠKEM: FRANC TELCER

FRANC JURAČ

Petič zapored je Koroški radio Slovenj Gradec pripravil akcijo izbiranja osebnosti leta na Koroškem. Poslušalci so svoje predloge posredovali v desetih terminih, glasovali pa so lahko tudi po elektronski pošti. V akciji je svoj glas oddalo preko 200 poslušalcev. Največ jih je bilo za Franca Telcerja s Prevalj, dolgoletnega načelnika tamkajšnje Gorske reševalne službe. Franc Telcer je član te humane organizacije že vse od leta 1946, več kot 40 let pa je njen načelnik. Aktiven je tudi v republiških organih te službe. Drugo mesto sta si z enakim številom glasov poslušalcev razdelila mlada a uspešna Korošica, smučarka Tina Maze iz Črne in harmonikar Boštjan Konečnik. Največji uspeh Mazejeve v lanskem letu je zmaga na uvodnem veleslalomu svetovnega pokala v Soeldnu. Boštjan Konečnik pa se ponaša z dvojnimi nazivom svetovnega prvaka v diatonični harmoniki. ▲

Z leve: Danilo Vute, direktor Koroškega radia, Franc Telcer, Boštjan Konečnik, Marko Vrečič odgovorni urednik in Irena Fasvald novinarka Koroškega radia. Tina Maze je bila odsotna zaradi smučarskih obveznosti. Foto Franc Jurač

ŽIVE JASLICE V HUDI LUKNJI

FRANC JURAČ

Jamarski klub Speleos iz Velenja ter kulturno društvo Avgust Hribar iz Doliča sta tudi za lanske božične praznike pripravila žive jaslice v Hudi luknji. Jaslice si je v dveh dneh ogledalo preko tisoč gledalcev, prvi dan pa je žive jaslice obiskal tudi mariborski škof dr. Franc Kramberger. ▲

1. Žive jaslice v Hudi luknji.
 2. Škof dr. Franc Kramberger na obisku živih jaslic v Hudi luknji.
- Foto Franc Jurač

ZBRALI SMO SPOMINE IZ VOJNIH DNI

ŠTEFKA MELANŠEK

V Slovenj Gradcu v domu upokojencev smo se 16. novembra zbrali borci krajevnih enot ZB NOV iz slovenjgraške občine.

Na srečanju smo pregledali in brali zbrano gradivo pripovedi in spominov soborcev druge svetovne vojne, ki smo jih zbirali skoraj dve leti na pobudo Marije Butolen.

Najlepše je bilo to, da so se prireditve udeležili tudi naši vnuki, ki so z veseljem brali naše spomine.

Ob zaključku prireditve je nastala fotografija, mi pa smo si obljubili, da se prihodnje leto zopet srečamo, če bomo zdravi.

Z leve: Štefka Melanšek, Jožef Pajenk, Marija Butolen in Oto Sekavčnik

SREČALI SO SE STAREJŠI OBČANI GABERK

MIHAELA KOTNIK

V začetku meseca decembra 2002, na god sv. Miklavža, so se zbrali starejši krajan nad 70 let v domu gasilcev v Gaberkah pri Šoštanju. Kar okrog 40 od 68 vabljenih se je udeležilo priljubljenega srečanja, ki ga organizira odbor Rdečega križa. Tudi tokrat sta bili prisotni najstarejši krajanke Marija Borovšek, ki šteje že 93 let in Rozika Čas, ki je letos praznovala 90 let življenja.

Najprej jih je pristrčno pozdravil predsednik RK Gaberke Rafko Blatnik, nato predsednik območne organizacije Rdečega križa Velenje gospod Medved ter krajevni predsedniki društev ali njihovi predstavniki. Sledil je program, ki so ga popestrili nastopajoči: mladi harmonikarji, kulturnika Branko in Mirko s skečem, otroci otroškega vrtca iz Gaberk z mentoricama, ki so poskrbeli za lep program in tudi z lepimi izdelki obdarili naše starejše krajanke.

Nastopile smo tudi ljudske pevke "Gaberški cvet" s harmonikarjem Boštjanom.

Tako kot vsako leto, smo tudi letos sprejeli v našo organizacijo RK osmošolce, ki jih je bilo 12.

Ob dobri hrani in pijači jim je

večer minil prijetno in zavihтели so se ob zvokih harmonike Vanka Kumra. Tudi najstarejši krajanke nista od muh, saj sta tudi

oni dve odšli na plesišče in brusili svoje pete. Starostniki pa so tudi dobri pevci, da je človeku kar toplo pri srcu, ko vidi nasmejene

obrazce starejših ljudi.

Na koncu jih je obdaril tudi Miklavž, da so odšli domov zadovoljni in nasmejeni. ▲

Posnetek je nastal ob srečanju starejših krajanov Gaberk, 6. decembra 2002. Na sliki sedi prva z leve Rozi Čas, tretja pa Marija Borovšek, ki šteje 93 let. Foto Mihaela Kotnik

SREČANJA NAS POVEZUJEJO

FERDO KNEZ

Upokojeni koroški gozdarji iz Dravograda smo se v desetletnem obdobju obstoja in delovanja kluba upokojenih koroških gozdarjev Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec redno udeleževali srečanj v okviru Gozdnega gospodarstva, pa tudi sami smo se srečali štirikrat. Dvakrat smo bili na turistični kmetiji Vranjek na Viču, dvakrat pa na Košenjaku: 7. septembra 2001 na planinskem domu, 7. septembra 2002 pa na lovski koči pod Košenjakom. Želja večine upokojencev, da si še poleg skupnih srečanj tudi sami Dravograjčani kdaj kje skupaj organiziramo srečanje, se uresničuje.

Na zadnjem srečanju smo se dogovorili, da se bomo srečevali vsako leto. Zadnje srečanje na lovski koči pod Košenjakom je bilo prav prijetno in smo se v družbi lepo ujeli, čeprav brez harmonikarja, smo pa zato lepo

Posnetek dravograjskih upokojencev je nastal 7. septembra 2001 na planinskem domu Košenjak; med njimi je v belem oblačilu upravnica doma Tinka. Foto Ferdo Knez

zapeli.

Srečanj se redno udeležujejo Dravograjčani in Ojstričani, upokojenci iz Libelič in Libeliške gore bolj poredko, razen enega

pa se sploh ne udeležujejo naših srečanj, tudi skupnih ne, upokojeni gozdarji iz območja Trbonj. Želja nas, ki se srečanj udeležujemo je, da bi se nam pri-

družili tudi ostali, da bi v pomenkah ohranili spomine na preteklost in na dneve, ki smo jih preživeli skupaj na delovnem mestu, ko smo bili še aktivni. ▲

KONJEREJSKO DRUŠTVO MISLINJSKE DOLINE PRIPRAVILO 3. BLAGOSLOV KONJ

MILENA TRETJAK

»Sv. Štefan je bil diakon v Jeruzalemu in je skrbel za siromake. Ker je uspešno oznanjal Kristusov nauk, so ga Judje obsodili na smrt. Svetniku je cerkev pri svojem misijonskem delu dodelila posebno vlogo in nalogo. Moral je zamenjati neko pogansko božanstvo, zakriti in spremeniti neki poganski praznik.

To zavetništvo je rodilo vrsto svetoš Stefanskih običajev, od katerih se jih je bolj malo ohranilo: vožnja z vozovi in ježa na konjih v vaško okolico, v sosednjo vas, v gozd ali na polje, vožnja z vozovi in ježa na okrašenih konjih k cerkvi, ježa okoli cerkve in blagoslov konj na prostem pred cerkvijo, puščanje krvi konjem, ofer lesenih in voščenenih konjičkov, darovanje sveč in denarja, blagoslovitev soli, vode, ovs. Blagoslov konj je prvič omenjen v rokopisu v 10. Stoletju.«

Sv. Štefana pri nas poznamo kot kolednika, ki ima čudežno moč nad konji, da te »divje živali« postanejo krotke in po neki različici celo pokleknejo predenj.

Na Štefanovo, torej 26.12.2002, je konjerejsko društvo Mislinjske doline pripravilo 3. blagoslov konj, ki je bil tudi v letošnjem letu v Dovžah.

Čeprav Štefanovega praznika letos ni polepšal sneg, pa se je na blagoslovu kljub temu zbralo več kot 60 konj in njihovih rejcev. Po maši je konje blagoslovil župnik Tine Tajnik. Za vse konjenike pa je bila po blagoslovu poskrbljena tudi topla pijača in malica. ▲

Foto Milena Tretjak

BLAGOSLOVITEV KONJ NA ŠTEFANOVO PRI CERKVI SV. URHA V DOVŽAH

MIRKO TOVŠAK

V zadnjem času se vse bolj uveljavljajo tudi nekateri stari običaji, ki so v obdobju prejšnjega poveljnega režima zaradi nasprotovanj skoraj v celoti zamrli. Med takšnimi je nedvomno tudi blagoslavljanje konj na praznik sv. Štefana. Sveti Štefan je namreč zavetnik konj in živine nasploh, zato so na ta praznik v številnih krajih širom Slovenije prirejali različne prireditve in s tem počastili god tega svetnika. O teh običajih je med prvimi veliko pisal tudi Valvasor, saj v svoji knjigi Slava Vojvodine Kranjske opisuje te običaje. Ne samo, da so na ta dan blagoslavljali konje, pač pa je bil to tudi dan, ko so v cerkvah blagoslavljali sol in vodo, ohranile pa so se tudi druge šege, kot na primer, da so v cerkev prinašali figurice, ki so ponazarjale konje ali druge živali. V naših krajih se je ohranil le obočaj blagoslovitve konj. Tako v Mislinjski dolini ohranjajo to šego še pri cerkvi sv. Urha v Dovžah.

V Dovžah se letos na god sv. Štefana zbralo kar lepo število konjerejcev, ki so pripeljali svoje plemenite živali na blagoslovitev, manjkali pa tudi niso drugi domačini, vsakoletni obiskovalci te prireditve. Najprej je bila v cerkvi sveta maša z blagoslovitvijo soli in vode, po končanem obredu pa je bila zunaj pred cerkvijo tudi blagoslovitev vseh konj.

Celotni ceremonial je domiselno vodil domačin Jože Urbancl, ki je pred blagoslovitvijo slehernega konja predstavil tudi konja, njegove lastnosti, pa tudi rejca te živali.

Blagoslovitev je opravljal domači župnik Tine Tajnik, slovesnosti pa se je udeležil tudi novoizvoljeni župan mislinjske občine Viktor Robnik. Konjerejsko društvo je skupaj z društvom kmečkih žena po končani blagoslovitvi pripravilo manjšo zakusko za vse udeležence prireditve. ▲

1. Domači župnik Tine Tajnik je blagoslovil vsakega konja posebej in eden izmed prvih rejcev in tudi sicer velik ljubitelj konj Franc Jehart, je svojega konja pripeljal iz Mislinjske Dobreave.

2. Letos smo lahko prvič videli tudi številno čredo islandskih konj. Z vzrejo teh konj se ukvarja Alenka Čas, pri dogonu konj pa ji je pomagala kar prijateljica Marija Miheljak.

Foto Mirko Tovšak

KOLEDOVANJE NA PERNICAH

LUDVIK MORI

Perniški koledniki

Foto Ludvik Mori

Kakor se spominjajo najstarejši ljudje, so bili običaji koledovanja živi že pred prvo svetovno vojno ter med obema vojnoma, po drugi svetovni vojni pa so za nekaj časa zamrli. Koledovali so k novemu letu, sv. Trem kraljem ter k svečnici. Za vsak praznik so imeli zložene posebne pesmi. Koledovali so v večjih ali manjših skupinah, od novega leta tja do Svečnice in peli različna besedila pesmi. Nekateri starejši ljud-

je se še spominjajo starega Kučaja, ki je z lajno obražal precejšen del Pernic in Ojstrice ter ljudem godel in pel in voščil srečno novo leto.

V današnjih časih najbolj obujamo trikraljevski običaj, ki ga mlade skupine rade izvajajo po raztresenih hribovskih domačijah in v različnih variantah pojejo trikraljevske pesmi in potem družinam voščijo srečno novo leto. ▲

Besedilo trikraljevske pesmi, ki jo v našem kraju največ pojejo:

Tam v Jutrovi deželi
ena zvezda gori gre.
Ta lepa nova zvezda,
prav lepo sveti se.

Herodež se prestraši
in pravi jim tako:
"Ko boste dete našli
mi javite hitro."

Ta zvezda pa pomeni
to rojstvo Jezusa,
tega novega kralja
nebes in sveta.

Ti sveti trije kralji
so modri možje,
šli Jezusa iskat
v mesto Betlehem.

Sveti trije kralji,
podajo se na pot,
tega novega kralja
iskali so povsod.

Sveti trije kralji,
pred jasicami kleče,
božjemu detetu
darove darujejo.

V mestu Jeruzalemu
ustavili so se,
Herodeža vprašali,
če ve, kje to dete je.

Miru in kadilo
ter čisto zlato,
božjemu detetu
in samemu bogu.

PRAZNUJEMO

ŠTEFKA MELANŠEK PRAZNOVALA 80 LET

Z leve: Peter, Štefkin sin, ki gospodari pri Cajgarju, Štefka Melanšek, hči Justina in najmlajši sin Jožef.

Foto Janez Podkrižnik

VIHARNIK

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d.d.

2380 Slovenj Gradec, Vorančev trg 1

Telefon: 88/ 43-332,

faks: 88/ 42-684

E-mail: viharnik@gg-sg.si

Direktor:

Silvo Pritrznik, univ.dipl.inž.gozd.

Odgovorna in glavna urednica:

Ida Robnik

Uredniški odbor: Ida Robnik, Gorazd Mlinšek, Brane Širnik in Marlena Humek

Likovna urednica in grafično

oblikovanje: Marlena Humek

Priprava za tisk:

Forma Hutter, Maribor

Tisk: ZIP CENTER,

Ravne na Koroškem

Vse pravice pridržane,

© Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec

2002.

Fotografije © avtorji

Avtorja naslovnice:

Marlena Humek in Peter Vernik

Posvečeno padlim junakom

Pohorskega bataljona.

Avtorja fotografij na zadnji strani:

Zoran Laznik in Gorazd Mlinšek

30. novembra 2002 je pri Pečolarju v krogu svojih najdražjih praznovala svoj 80. rojstni dan življenja draga mama, babica in prababica Štefka Melanšek iz Razbora.

Rodila se je tik ob suhodolški žagi 5. decembra leta 1922 staršema Juriju in Marjeti Zbičajnik. V družini jih je bilo veliko, zato so si morali otroci iskati kruh pri tujih ljudeh. Štefka je z desetimi leti postala pastirica pri Žuželu v Razboru. Tam je tudi obiskovala šolo šest let. Ko je odrasla v dekle, je leta 1940 odšla za dekle k Močilniku v Podgorje k gospodinjini Rozaliji Lenart.

Druge svetovna vojna tudi Štefki ni prizovnesla. Dobila je vabilo, da mora k Nemcem. Temu se ni odzvala, odšla je visoko pod Uršljo goro, kjer je dobila zatočišče pri kmetu Jelenu (leta 1942), kjer se je novembra že srečala s partizani. Naslednje leto je domačija pogorela in Štefka je skupaj z gospodarjem Janezom in njegovo ženo Terezijo odšla k Močilniku in tam preživela vojno viхро. Po vojni je spoznala Rudolfa Melanška in se z njim jeseni leta 1949 poročila. V zakonu se jima je rodilo 6 otrok, štirje sinovi in dve hčerki. Vzgojila sta jih v skromnih razmerah, samo z možovo plačo. Od Močilnika sta se leta 1951

preselila v Suhi dol k Cajgarju in tam zaživela novo življenje. S skupnimi močmi sta prenovila sto let staro leseno hišo.

Štefka se je v rojstnem kraju vključila v delo Rdečega križa, ki pa je imel takrat sedež v Podgorju. Na sestanke je bilo treba hoditi peš, doma pa je čakalo delo. Ker je bilo predalet, se je skupaj z odbornico Antonijo Rebernik odločila to humano organizacijo ustanoviti kar v Razboru. Treba je bilo zbrati 75 članov, da sta lahko sklicali zbor volilcev. In tako so imeli leta 1960 svoj prvi občni zbor, na katerem so za predsednico izvolili Štefko. Nato je bila izvoljena za predsednico krvodajalcev, ki jih je uspešno vodila 8 let. Je članica ZB Razbor. Osem let je vodila blagajno te organizacije, leta 1980 pa je postala tajnica ZB NOV Razbor in vodila tajniška dela organizacije vse do 25. januarja 2002, ko je zaradi bolezni morala predati to funkcijo. Deset let je bila delegatka v občinskem zboru ZB NOV. Bila pa je tudi prostovoljna socialna delavka na območju Razbora. Obiskovala je starejše ljudi in poročala v Slovenj Gradec socialni službi, kaj ljudje potrebujejo. To delo je zelo rada opravljala, saj pravi, da ga je bila vajena še iz vojne, ko je kot mladinka dobivala razne

naloge od borcev. Da je lažje opravljala to delo, je leta 1961 naredila izpit za vožnjo z mopedom, ki ji je olajšal mnoge dolge poti.

Štefka pa je imela tudi dar za pisanje in sporočanje ljudem o dogodkih in spominih iz vojne ter o delu organizacij, v katerih je sodelovala. Svoje prispevke je objavljala v gozdarski reviji Viharnik od vsega začetka izhajanja te publikacije pod naslovom Obvestila, prebira pa ga še danes z veseljem.

In tako so minevala leta, otroci so si ustvarili družine, doma pa sta ostala le sin Janez in Peter z družino. Prišla je bolezen. Mož je začel bolehati in leta 1998 je umrl. Babica ne more pozabiti, kako je hudo, ko ostaneš sam s svojo bolečino.

Jesen življenja ji krajšajo prijazni sosedje in seveda sinovi in hčere. Vesela je vsakega obiska. Vedno se razveseli obiskov svojih 13 vnukov in 5 pravnukov, ki se ji zahvaljujejo za vso ljubezen in dobroto. Vsi, ki smo z njo praznovali njen 80. rojstni dan pa ji želimo veliko zdravja in veselih dni in da bi dočkala 100 rojstni dan.

Hvala ti mama, babica in prababica.

Vnukinja Andreja

JULIJANA IN ANTON ISAK - 50 LET SKUPNEGA ŽIVLJENJA

CVETKA PLAZOVNIK

Let 50 minilo je, od kar sta srca dve združili se, pred Bogom sta zvestobo si obljubila in gnezdece družinsko si zgradila. Čeprav življenje jima prizaneslo ni, skupaj zbrala sta dovolj moči, tako da danes si spet lahko izmenjata prstane s tresočo roko!

13. oktobra sta Anton in Julijana Isak - Salačnikova starša z Goriškega vrha nad Dravogradom, praznovala pol stoletja skupnega življenja. Njuna skupna pot ni bila vedno posuta z rožami, bilo je vmes trnja, mogoče tudi solz, solz nesreče in solz sreče. Toda dva, ki drug drugega spoštujeta, premagata vsako oviro. Delo, potrpežljivost, sodelovanje, vztrajnost, skromnost in prijateljstvo...še mnogo je drugih velikih, dobrih in toplih besed, ki za njih gotovo veljajo. Vendar kdo le pozna vse skrivnosti življenja, kdo le more izmeriti neizmerni tok reke ljubezni?

Anton se je rodil 15. 1. 1928 na Gumpotovi kmetiji pri Boštjanu, kjer so bili trije otroci. S komaj enajstimi leti je šel kot pastir služiti h Kališniku na Goriški vrh. Ko je slekel vojaško suknjo, se je za nekaj mesecev zaposlil na železnici. Želel se je izučiti za mizarja, a je vse ostalo le pri željah. Vendar pa mu je srečna zvezda le zasijala. Spoznal je sedanjo ženo-sosedovo Julko in

zagospodaril na Salačnikovi kmetiji. Ko je prevzel posestvo je neprestano gradil - tako doma kot drugod; aktiven je bil v raznih odborih, sodeloval pri izgradnji ceste, napoljavi elektrike, telefona... Za prizadevno delo je prejel tudi mnoga priznanja.

Julijana se je rodila 2. 7. 1928 in od takrat preživlja življenje na svoji domačiji. Poleg nje so bile pri hiši še štiri hčere in tako je morala že v rani mladosti poprijeti tudi za

vsako moško delo, ki pa ga na strmi gorski kmetiji zagotovo ni bilo malo. Leta 1952 ji je v veliko oporo in pomoč postal mož Anton.

Tako sta si s trdim delom, odrekanjem in skromnostjo ustvarila svoj dom in družino s petimi otroci: Pavlijem, Mojco, Elico, Jurijem in najmlajšo Ivico, ki sta jih naučila pridnosti, delavnosti in poštenja, danes pa se že veseli obiskov svojih 10 vnukov in tudi že treh pravnukov. Skupaj sta ustvarila mnogo! Za njih svet najbrž nikjer ni tako lep kot doma. Hiša, bogato obteženo sadno drevje s ptiči v krošnjah, njive, ožgane od sonca, valujoče zrelo žito, sočne trave s kapljicami rose, oglašanje domačih živali in šumenje lesov so vedno, spet in znova sredi njihovih src. Delo na domačiji je vedno napolnjevalo njune žile s prisrčnimi občutki toplote in zadovoljstva. In danes sta kot jesenski drevesi v domačem sadovnjaku, ki sta dali in še dajeta svoj sad in svojo senco.

V imenu vseh bližjih in daljnih sorodnikov, prijateljev in znancev vama iskreno čestitam. V prihodnosti vama želimo zdravja, dobre volje in zadovoljstva, da bosta lahko uresničila tisto, kar si najbolj želite.

Naj Bog tudi v prihodnje blagoslovlja vajin in naš dom. Bodita srečna! Pa na korajžo do prihodnjega jubileja! ▲

LESNIKOVA BICA PRAZNOVALA 80 LET

RIHARD RUPREHT

Malo je ljudi, ki jim je dano dočakati visoko starost. Ena izmed takih je tudi Štefka Krivonog - Lesnikova bica iz Sel, ki je 21. decembra 2002 v krogu svojih najdražjih praznovala 90 let. V teh visokih letih se je tudi njeno zdravje zrahljalo, vendar ona bolezen vztrajno premaguje, pri tem pa ji je v veliko pomoč snega Lenka.

Štefka Krivonog se je rodila 19. decembra 1912 v Avguštinovi bajti v Podgori kot nezakonska hči. Že rosno mlada si je morala služiti kruh. Pot jo je pri devetih letih zanesla na Vrhe h Krakarju, kjer je okusila krutost ljudi. Od tam je potem odšla k Lesniku za rejnico, kjer je prav tako živela v težkih razmerah.

V istem času je bil pri Lesniku za rejnika tudi mlad fant Feliks Krivonog iz Javorja, poznejši Štefkin mož. Takratni lastnik Lesnikove domačije je kupil hišo z vinogradom v Raki pri Krškem in tako je usoda življenja Štefanijo zanesla tudi tja. Domotožje za domačim krajem jo je po osmih

letih pripeljalo nazaj, kjer se je ponovno srečala z nekdanjim rejnikom iz mladosti Felixsom. Poročila sta se leta 1937. V zakonu se jima je rodilo osem otrok, od katerih sta dva umrla v rani mladosti. Iz prvega zakona je imel Feliks tri otroke in tudi zanje je Štefka lepo skrbela. Ustvarila sta si svoj dom, najprej v

stari mežnariji na Selah, nato pa sta najela Klančnikovo domačijo. Otroci so rasli in bili večkrat prepuščeni sami sebi, tuja pa jim ni bila tudi lakota. Starša sta namreč opravljala priložnostna dela po okoliških domačijah.

Lesnikova bica je preživela krutosti obeh vojn. Leta 1955 sta z možem dobila v najem Les-

nikovo posest. Kruta usoda ji je leta 1970 vzela moža in tako je ostala sama z otroki. Življenje je teklo naprej in otroci so si ustvarili svoje družine.

Da pa v njeni življenjski knjigi le ni vse tako črno, dokazuje 18 vnukov in 22 pravnukov, ki bici Štefki kličejo še na mnoga leta. ▲

Z DOMAČIMI MUZIKANTI IZ STAREGA V NOVO LETO

TEREZIJA PEČOLER

Staro leto se je izteklo. Ostali so spomini na dogodke; na tiste bolj lepe in tiste bolj težke, na tiste bolj žalostne in na tiste bolj vesele, ki se jih skoraj ne da pozabiti.

Prav zares veselo je bilo zadnji dan starega leta pri Potočnikovih na Dobrijah, ko so novemu letu naproti zaigrali domači muzikanti. Veselje do igranja in glasbe, to je tisto, kar jih druži.

Oče Bertl je že v mladosti rad igral na klarinet. Skupaj s fanti z vasi in okolice so igrali in razveseljevali ljudi po ohceti in veseljah.

Tudi sin Dani je pravi talent za glasbo. Igra pri Godbi na pihala Šentjanž. S saksofonom rad spremlja očeta. Ko pa se jima pridruži še Breznikov Franc z bližnjih bregov, se zaslišijo melodije, ki so že skoraj utonile v pozabo. Da pa se ne bi pozabile, jih zapisujejo v zvezek in jim dodajo note. Na pomoč

jim pristopita tudi klarinetist Peter in basist Vinko. Muzikantje so samouki. Nimajo veliko vaj. Navadno se zberejo pri Breznikovih, kjer si z igranjem krajšajo večere. Tudi godovanja in osebni prazniki bi bili velikokrat pozabljeni, če jih ne bi obdarjevali z lepimi pesmimi.

Glasba pri Potočnikovih ne bo izumrla, saj tradicijo nadaljujejo že vnuki, ki obiskujejo glasbeno šolo in radi pojejo. Melodije, ki jih je na klavir odigrala Cvetka, ob spremljavi Marjetkinih citer in Simonovega klarineta, pa so bile prava popestritev božično-novoletnih večerov. ▲

REČNIKOVA KAPELA

FRANC JURAČ

Foto Franc Jurač

Ob robu gozdička pri svetem Danijelu pri Trbonjah, že okoli tristo let stoji Rečnikova kapelica, v kateri je podoba Marije z Jezusom v naročju. V kakšen namen so tu postavili kapelico, ne ve nihče. Ker pa je kapelico najedal zob časa, se je gospodar Rečnikove kmetije Miran Žvirkart odločil in kapelico lepo obnovil, za spomin pa smo jo poslikali tudi mi. ▲

ZVEZA HRANILNO KREDITNIH SLUŽB
SLOVENIJE, p.o. LJUBLJANA
POSLOVNA ENOTA SLOVENJ GRADEC
Telefon 02 883 93 00

Z blagajniškimi mesti:
Slovenj Gradec, Celjska 7 ☎ 02 883 93 13
Dravograd ☎ 02 871 04 90
Prevalje ☎ 02 881 78 10
Rادلje ob Dravi ☎ 02 888 00 10
Mislinja ☎ 02 885 70 50

VARČEVANJE

Ponujamo ugodne obrestne mere za vse vrste vezanih tolarških depozitov.

NOVA PONUDBA: HRANILNA KNJIŽICA OBROČNEGA VARČEVANJA

Prednosti:

- postopno varčevanje manjših zneskov
- višje obrestne mere za privarčevana sredstva
- pridobitev ugodnega kredita

KREDITI

Pri nas lahko dobite posojilo za različne namene:

- **investicijska posojila** – za novogradnje, obnove, nakupe mehanizacije,
- **posojila za nakup kmetijskih zemljišč**
- **gotovinska posojila** – kratkoročna in dolgoročna
- **stanovanjska posojila**

DODATNA PONUDBA:

- **MAGNA KARTICA** in **EUROCARD KARTICA**
- **PLAČILNA KARTICA »ACTIVA«** - MOŽNOST DVIGA GOTOVINE NA BANČNEM AVTOMATU
- **INFORMACIJE IN VPLAČILNO MESTO ZA VZAJEMNE SKLADE KD**
- **INVESTMENTS (GALILEO, RASTKO, KD BOND)**
- **ZAVAROVALNIŠKE STORITVE ZA »SLOVENICO«**

OHRANJAMO TRADICIJO IN SKRBIMO ZA RAZVOJ !

O knjigi:

ŽRTVE DRUGE SVETOVNE VOJNE NA OBMOČJU MESTNE OBČINE SLOVENJ GRADEC-

Dr. IVAN LAH

Kaj pa je tebe treba bilo? – je prva misel, ki se utrne ob prelistavanju navedene knjige.

Knjigo je spisal zgodovinar mag. Marjan Linasi, leta 2002 pa jo je založila in izdala občina Slovenj Gradec, kot je zapisano, z namenom, da bi se pietetno oddolžili spominu doslej zamolčanih žrtev. Knjiga naj bi s pomočjo znanstvene metodologije prišla do verodostojnih dejstev kako so padale žrtve druge svetovne vojne.

Glede na nižje navedene pripombe pa bi to knjigo težko označili za verodostojno. Namesto plemenitega poslanstva bo morda dosegla ravno nasprotni učinek; ponovno utegne razpihati že zdavnaj zglajene spore, ki jih je vojno dogajanje ljudem pač vsililo.

Zase osebno sem si za vrednotenje knjig že zdavnaj izbral naslednji kriterij: če knjiga, ki si jo ogledujem, verodostojno obdeluje snov, ki jo poznam še iz drugih virov, potem sklepam, da je verodostojna tudi glede tiste snovi, ki je dotlej še nisem poznal.

Po tem kriteriju navedena knjiga ne opravi zadovoljivega preskusa. Poglejmo!

Na str. 88 je opisana smrt partizana Antona Laha s Sel. Podatek je napačen. Edini tedaj živeči Anton Lah na Selah (moj oče) je vojno preživel. Podatki o padlem so torej napačni bodisi glede imena ali kraja. Popravek ni mogoč in ni smiseln. Kdor ima to knjigo iz prve izdaje, gotovo ne bo kupoval še morebitnega popravljenega ponatisa.

Na str. 83 je naveden padli partizan Jože Lah s Sel (moj brat). Podatki so napačni. V kazalu imen knjiga to žrtev celo zamolči. Iz že povedanega razloga popravek ni mogoč in ni smiseln. Zgodba o padlem je sicer zanimiva in poučna, vendar rodbina ne želi, da bi jo onečastil kakšen nadobuden zgodovinar. Spomin na padlega je dostojno obeležen tam, kjer je zares padel in naj počiva v miru.

Na str. 97/98 je opisana smrt partizana Slavka Gamsa – Branka na Selah. Opis je sicer netočen in površen, a bolje, da takšen tudi ostane. Ker pa avtor knjige v uvodu najavlja t.i. zgodovinsko-antropološki

pristop, v katerega po njegovem mnenju sodi tudi razkrivanje drobnih dogodkov in usod posameznikov, in ker avtor dvomi v govorice, ki jih je o smrti tega partizana slišal že v svoji mladosti, naj mu bo postreženo z nekaj podrobnostmi:

Partizana so nemški vojaki sprva na daljavo kakšnih 200 m le ranili. Opotekel se je, padel, se pobral, se skotalil v globačo in skušal bežati po njej. A za njim so se vsuli nemški smučarji. Ko so ga dohiteli, je eden od njih od blizu sprožil v ranjenca dolg rafal iz brzostrelke. Drug vojak pa ga je potem s puškinim kopitom tolkel po glavi (ne samo enkrat udaril), da je odmevalo stotine metrov po tih zasneženi zimski krajini. Nato so mrtvega slekli in ga pustili ležati kar tam. Dvajsetletno dekle iz bližnje hiše so potem divji vojaki prisilili, da je v mrzli vodi takoj oprala krvava oblačila. Ker se je tresla od strahu in mraza, jo je vojak priganjal s puškinim kopitom. Tako močno jo je sunil, da je še dolgo po vojni čutila bolečine. Pri tem se je vojak z nemškim naglasom spakoval: "Ajde, ajde Mici, požur!". Ni se mu zdelo vredno povprašati po dejanskem dekletovem imenu. Za še mokra in za silo očedena oblačila ter drugo partizanovo premoženje je nato poveljnik z vojniki uprizoril skupno licitacijo: največji del vojnega plena dobi tisti, ki ima za partizanovo smrt največjo zaslug. Največ je bila vredna partizanova ura, ki jo je dobil tisti, ki je partizana potolkel s puškinim kopitom.

Bi zgodovinar presodil, ali je bila partizanova ura nemškemu vojaku nagrada za hrabrost ali za zločin? Bi zgodovinar uganil, kakšen odnos so domačini po tem in takšnih dogodkih zavzeli do kljukaste-ga križa v primerjavi z rdečo zvezdo?

Domnevam, da je opisovanje tega dogodka za zgodovinarja sicer brez haska, saj je svoje stališče izpovedal takole:

"... Zgodovinar se mora ravnati po pravili, da opiše tisto, kar je izpričano v virih. Svojih temeljnih ugotovitev ne more graditi zgolj na govoricah..."

Zgodovinar bi moral kajpak tudi razločevati, ali piše davno zgodovino na podlagi starih pravljic ali polpreteklo zgodovino, ki jo mnogo še živčih ljudi pozna iz lastnih doživetij.

Gornji dogodek se po njegovi metodiki ni zgodil, ker je zapomnjen le v obliki govorce četudi prihajajoče od očividcev. V pis-

nih virih ga ne bo najti. A celo ta opis še zdaleč ni dokončen, saj bi se dalo o zgodbi povedati še več podrobnosti.

V tem se poraja eden od pomislekov v pravilnost zgodovinarjeve metodike pri zbiranju gradiva za njegovo knjigo. Nedo-končane zgodbe o usodi posameznikov pač ne morejo biti vzor zgodovine, saj je takšen način dela bolj podoben statističnemu zbiranju podatkov. Je bil namen knjige zgodovina ali statistika?

Med naključnimi žrtvami zgodovinar navaja smrt Marte Kašnik iz Poduršlje (str. 219/220). Tam navedeni podatki pa kažejo, da bi lahko šlo za Marto Kočnik s Sel, ki je avtor sicer nikjer drugje ne navaja. Iz istih že omenjenih zgodovinsko-antropoloških razlogov povejmo tudi o tem dogodku nekaj krutih podrobnosti.

Avtor uvršča to smrt med naključne. Zgodilo pa se je takole:

Mlad partizan je bil na obisku pri domačiji, ko se je hiši približala nemška patrolja. Partizan se je umaknil na podstrešje hiše, a nemški vojaki so ga zaznali in prišlo je do streljanja. Ko je postrelil vse strelivo, je pokončal še sebe. Nemški vojaki pa so streljali naprej in eden od njih je skozi okno ustrelil 16-letno dekle, ki je sedelo pri peči. Eden od posebnih izstrelkov (domačini so mu rekli dum-dum) je zadel dekle ravno v glavo. Glavo je razneslo, tako da so možgani in kri poškrpili strop in tla. Sosednja dekleta, Martine vrstnice, so bila potem zaprosena, da so z žlicami pobirala po tleh možgane oziroma kar je od glave ostalo. Navadno bojno zrno, dovoljeno po mednarodnem vojnem pravu, ne povzroča takšnega razdejanja. A takrat o balističnih ekspertizah seveda nihče ni razmišljal, saj je veljal zakon močnejšega. Za zgodovinarja bodo to seveda zopet samo govorice. Če se bo držal svoje metode in zapisal samo tisto, kar piše v virih, bo tam našel suhoparni zapis "Kopfschuß".

Se je 16-letno dekle sploh lahko nahajalo na bolj varnem kraju kot je domač zapeček? Težko! Za njeno smrt je torej kriv tisti, ki je prišel od kdove kod in jo ustrelil! Bi zgodovinar v tistem trenutku skušal prepričevati Martine svojce, da je njihova mrtva hči naključna žrtev? Bi si jih drznil o tem prepričevati danes?

Gre še za en pomislek o zgodovinarjevi metodiki. Če je smrt enega človeka povzro-

čil nek drug tuj človek, četudi vojak, s svojim nevarnim delovanjem, potem je za samo žrtev, za njene svojce in bližnje žaljivo takšno smrt uvrščati med naključne. Takšna žrtev je lahko nesrečna, tragična, nenadomestljiva, nasilna..., ne pa naključna. Pieteto se spodobi negovati tudi do preživelih in prizadetih svojcev.

Morebiti pa je zgodovinar pravilno zabeležil smrt Marte Kašnik iz Poduršlje, ki naj bi padla na Plešivcu, in ne gre za Marto Kočnik s Sel? V tem primeru je pač smrt nerečne Marte Kočnik zamolčana.

Netočnosti v knjigi s temi štirimi primeri gotovo niso izčrpane.

Ker pa je imela knjiga menda namen plemenitega poslanstva in ker namerava isti avtor s svojimi avstrijskimi kolegi še naprej primerjati žrtve kljukastega križa in rdeče zvezde, naj mu v oporo podam še dve zgodbici o človeškem ravnanju vaščanov. Ob priložnosti lahko zgodbici pove tudi svojim avstrijskim kolegom.

Prva. Iz človeške šibkosti se je med vojno v kraju našla tudi oseba, ki je redno obveščala najbližjo gestapovsko izpostavo o dogajanjih v osvobodilnem gibanju, premikih partizanov, njihovih kurirjev, o sodelovanju domačinov z njimi itd. Vaščani so za početje te osebe seveda dobro vedeli. Ni izključeno, da je zaradi njenega delovanja vsaj posredno prišlo do kakšne smrtne in drugačne žrtve. Pa je ta oseba kljub vsemu dočakala visoko starost in umrla naravne smrti mnogo let po vojni. Vaščani so ji grehe odpustili, čeprav jih niso pozabili. Sprava je bila v tem kraju že zdavnaj dosežena, zlasti v veselih letih takoj po vojni, ko so se preživeli veselili, da so ostali živi.

Druga. Ob koncu vojne se je ob splošnem pehanju raznih poraženih vojska čez slovensko-avstrijsko mejo oglasila pri hiši skupina nemško govorečih oficirjev, že preoblečenih v različne kose civilnih oblek. Umaknili so se bili iz nevarnega kotla Mislinske doline. Poprosili so za hrano in je nekaj tudi dobili. Ker so bili vljudni, so tudi pri domačih naleteli na vljudnost in so se pri hiši zadržali čez noč. Eden izmed njih je žalostno potarnal, da je bil pri umiku iz doline pozabil pri nižje ležeči domačiji poročni prstan. Bil mu je očitno drag, a sam ni tvegala poti nazaj proti dolini, kajti tiste dni te je v tamkajšnjih gozdovih utegnila izza vsakega drevesa doleteti nenadna smrt. Kar si ni upal on, si je upalo domače dvajsetletno dekle. Po opisu kraja, kamor naj bi bil prstan odložen, ga je po skrivni poti odšla iskat, ga našla, prinesla in izročila lastniku. V zadnjem trenutku, kajti skupina

oficirjev je ravnokar že odhajala. Možak je bil seveda presenečen, vesel in hvaležen, kajti že se je bil sprijaznil, da je poročni prstan izgubljen na samem koncu vojne. Vrnila mu ga je taista "Mici", ki jo je nek drug nemški vojak samo tri mesece prej s puškinim kopitom priganjal, da je morala prati krvava oblačila. Oficir se je zahvaljeval za uslugo in napovedal, da se bo po vojni oglasil iz nemškega Gradca, kjer naj bi živel (avstrijski Gratz). Nikdar se ni oglasil. Kdo bi vedel ali je vojno preživel?

Pač! Mnogo let kasneje so v spremstvu slovenjegraških poslovnežev in lovcev prihajali njihovi nemški poslovni partnerji na odstrel srnjakov. Na istem polju, kjer so nekoč streljali na partizana, so streljali tudi na srnjaka. Razlika je bila v tem, da so ranjenega partizana zagrizeno pobili, za morebiti ranjenega srnjaka pa se niso kaj prida zmenili. Če ga niso podrli s prvim strelom, si niso niti ogledali kraja, kjer bi morda bili sledovi krvi. Kdo bi vedel, so bili ti nemški lovci iz sestave onih, ki so med vojno na tem polju morili? Njihovi nekdanji vojaki so imeli, a novodobni lovci še imajo neko čudno maniro, da se ne oglašijo, ne pozdravijo in nič ne vprašajo domačinov, na čigar zemlji uprizarjajo svoje krvave obrede, ali se kaj takega tam sploh spodobi početi.

Naposled še kratko o avtorjevem zgodovinsko-antropološkem pristopu.

Teško si je zamisliti antropologijo, vedo o razvoju človeka, ki ne bi že po definiciji vsebovala zgodovinskih prvin. Iz vsebine knjige ni razvidno, v čem je ta poseben zgodovinsko-antropološki pristop. Ni jasno, čemu bi bil potreben. Zato ni čudno, če ga bralec v tovrstni knjigi ne pričakuje, ga ne zazna in ga v takšni zvezi tudi ni vajen. Prav mogoče, da bo tak izum avtorja knjige kratkotrajen, kot muha enodnevnica.

Namesto tega pa knjigi zelo manjka zgodovinsko-psihološkega oziroma zgodovinsko-sociološkega pristopa -, če že na silo povežemo različne vede. Zakaj manjka?

Pol stoletja v razvoju človeštva - vsaj na naših tleh - je z antropološkega vidika zelo kratka doba in se ljudje v fiziološkem smislu komaj kaj spremenijo. Nasprotno pa je ta doba zelo dolga s psihološkega oziroma sociološkega vidika. Vzdušje med ljudmi je bilo v vojni in ob njenem koncu drugačno kot je danes. Tako zelo drugačno, da se mnogi čudijo celo svojem lastnemu obnašanju v tedanjem času. Kar je bilo tedaj povsem normalno, se njim samim zdi danes nenavadno. Zato ni mogoče kvalificirano presojati tedanjega ravnanja ljudi z današnjih vidikov. Zlasti ne s strani mlajših generacij, ki tedanjega vzdušja niso doživljale, ga danes ne poznajo, ga niti ne morejo poznati, ga ne morejo razumeti in se v svo-

jih tovrstnih presojah praviloma motijo. Mag. Linasi vidi prednost, ko o sebi zapiše, da se je naloge lotil kot relativno mlad in neobremenjen zgodovinar. Najbrž se moti. Kaj, če ne gre za prednost, ampak za pomanjkljivost? Kdor se s smrtjo ni srečal iz oči v oči, kdor ni gledal v naperjeno puškino cev, od koder utegne vsak čas sikniti, ta naj ne razlaga občutkov tistemu, ki je to doživel in preživel. Tudi tistemu ne, ki je tik po krutem zločinu moral prati še topla in krvava oblačila. In podobno. Zgodovinar lahko najde dosti drugega strokovnega in znanstvenega dela, zato naj raje pusti pri miru snov, ki je ob še tako dobrih namenih objektivno ne more ustrezno obdelati.

Postavlja se tudi vprašanje, čemu takšno snov obdelovati?

Spredaj smo navedli nekaj netočnih opisov, kar pa najbrž se zdaleč niso vse netočnosti. Za nekatere od teh opisov je kar prav, da so ravno v pravi meri netočni. Grehi iz vojnega časa so mnogo kje že zdavnaj odpuščeni, manjši tudi pozabljeni. Sedanji netočen opis tistih dogodkov umirja vaško vzdušje. Zato čista resnica mnogo kje ni niti zaželeno, ker bi odpirala že zdavnaj zaceljene rane. Očitno pa to ni zasluga zgodovinarja, ki s svojim pisanjem povzroča ravno nasprotno učinke. Modrosti preprostih vaških ljudi namreč ni za podcenjevati, saj so zgodovinarja marsikje elegantno speljali "žejnega čez vodo". Ljudje ravnavo pragmatično. Zgodovinar bržkone napačno sklepa, da je zadržanost ljudi glede pričevanja posledica pol stoletne cenzure, samocenzure, naravnega strahu, tako rekoč opranih možganov ipd. Najbrž ne! Ljudje pač povedo le še tisto, za kar menijo, da je za današnjo rabo ravno prav. Nič več! In če se jim zdi prav, tudi resnico lepo prikrojijo v polresnico. Tako dandanes ravna tudi veliko tistih, ki so se svoj čas še šteli med žrtve osvobodilnega gibanja. Le redki posamezniki zagrinje vztrajajo pri svoji razlagi vojnega dogajanja, meneč, da je čas dovolj zabrisal njihove grehe. V obravnavani knjigi je kar nekaj takšnih opisov, ki niso povsem točni in je prav, da takšni ostanejo. Zgodovinar in občinski možje naj si ne delajo utvar, da bodo prišli čisti resnici do dna, saj so preprosti ljudje v tem pogledu pač pametnejši.

Knjiga kaže torej pomanjkljivosti, ki so dokazljive že na relativno malem delu celotnega občinskega ozemlja. Za celo občino Slovenj Gradec je takih pomanjkljivosti najbrž sorazmerno toliko več. Jih sistematično razkrivati? Nima smisla, saj knjiga tega niti ne zasluži! Tako bo moj izvod knjige odložen v kot knjižne police, kjer z oznako NEUPORABNO že od prej ždi še kakšna zaprašena knjiga. ▲

* 1924
+ 2002

Zakaj zvonovi spet pojo,
to milo pesem žalostno.
Od koga se poslavljamo,
na zadnjo pot ga spremljajo.

SILVESTER ŠTUMPF p.d. KOVAČ

Vedno, ko poseže smrt s svojo mrzlo in neusmiljeno roko, ostanemo tako zelo sami in nemočni. Takrat nam nihče ne more nadomestiti ljubljene osebe, kajti ta, ki odhaja je nekaj posebnega, nekaj neponovljivega. Tedaj marsikdo začne upati, da morda pa le ni še vsega konec. Upa, da pride čas, ko bodo odkriti odgovori na mnoga, še danes tako aktualna vprašanja: zakaj vztrajati, zakaj se žrtvovati, zakaj trpeti. Pokojni Silvester Štumpfl p. d. Kovačev Vester, je v močni veri in zaupanju v božjo previdnost živel in delal vse svoje življenje, predvsem pa zadnjih osem let, ko je njegova huda bolezen zahtevala nadčloveške napore in ga dobesedno privezala v bližino bolniške postelje.

Njegova življenjska pot se je začela 13. decembra, leta 1924, pri Dominovem Suhodolu v Suhem dolu, v hiši, katere temelji se naslanjajo v samo strugo suhodolske vode, na videz idiličnega in mirnega potočka, ki pa se ob vremenskih nepriklakah razvije v pravo deročo hudournico. Že samo ime rojstne hiše pove, da je bila pri njih kovačija, kakor tudi gostilna.

Skupaj s sestro Brigito in bratom Poldetom, je odrasel v mladeniča, ki ga je po sili takratnih razmer, še mladoletnega, že zapečatila uniforma nemškega vojaka. Lahko si predstavljamo, kako so fantje iztrgani iz domačega dvorišča, odhajali v svet, kot osovraženi okupatorjevi vojaki. Odhajali so v borbe, ki so zaznamovale svetovno zgodovino. Priti živ domov, je pomenilo biti po sreči izbran, izmed mnogih padlih, ki so jih puščali za seboj.

Tudi povojni časi niso bili posuti s cvetjem. Bil je čas vsestranskega pomanjkanja spremembe političnega sistema, ki mu preprosti ljudje niso mogli zaupati. Bil je čas, ko so življenjske vrednote izgubljale svoj pomen. Pokojni pa je ostal zvest, tako kmečkim koreninam, kot krščanski veri. Ostal je zvest dejavnosti gostinstva in kovačije, za katero je opravil posebni izpit in postal pravi mojster, danes že skoraj pozabljene kovaške obrti.

Z Znidarjevo Štefko sta se poročila leta 1955, in povila najprej Danico, Jelko, nato pa še dvojčka Milana in Darka. Življenje mlade družine je bilo kljub pomoči brata Poldeta, trdo in zahtevno. Za furmane, ki so spravljali les iz Plešivskih gozdov v dolino, je postala pri Kovaču prava strateška točka. Tukaj se niso le okrepcali, ampak oskrbeli tudi s kovanim orodjem, podkovali konje, v razbeljenem ognju pa popravljali pokvarjena orodja in pripomočke.

Ljudje, ki so zahajali h Kovaču, so začutili prijazno toplino in gostoljubnost, s katero so bili poleg dobre jedi in pijače dobrohotno postreženi. Radi so zahajali k njim, bilo je domače in večkrat veselo pozno v noč. Mnogokrat, ko so zadnji gostje šele odhajali, se je njihovo delo v hlevu, že začelo.

Vester je rad pomagal okoliškim kmetom, kljub obilici dela, ki ga je čakalo doma. Bil je tudi dolgoletni prevoznik mleka, ki so ga razborski in sve-toduški kmetje oddajali v Podgorsko zbiralnico.

Tako sta s trdim delom, brez dopustov in oddiha, z življenjem v vsakdanji skromnosti in odrekanju, pričela uresničevati svoje tihe sanje.

Kjer se iz Suhodolske soteske začne odpirati lepa podgorska ravnica, sta si zgradila novo, večje gospodarsko poslopje, kot tudi hišo z modernim lokalom. Preselili so se leta 1981 in takrat je stekla marsikatera solza, ne samo Kovačevim, ampak tudi mnogim drugim. V tej hiški ob potoku so ostali spomini, tukaj je ostala njegova mladost.

Na novi domačiji v Podgorju, zdaj skupaj s svojo mlado družino gospodarji in uspešno nadaljuje z gostinsko dejavnostjo sin Milan.

Pokojni Vester je bil gostilničar v pravem pomenu besede. Za leto 2002 so prerokovali sladko grozdičje. Verjetno bo sladko tudi vino, katerega je bil pravi poznavalec, strokovnjak in tudi ljubitelj do tiste mere, ki je zdrava za telo in duha. Na sploh je v njegovem življenju prevladovala vrlina zmer-nosti in skromnosti, tudi zasluge in priznanja k njegovemu delu je sprej-mal z veliko mero ponižnosti in lastne kritičnosti.

Njegova vrednost pa ostaja zapisana v srcih ljudi, ki so ga poznali, ali so se morda le naključno kdaj srečali z njim.

Spominjali se ga bomo, kot možaka iskrivih oči, prijaznega nasmeha, ki ti je z najnovejšo šalo na ustih in brez nepotrebnih pladnjevitel hitel streči z zeleno pijačo. V zadnjih letih, ko mu je bolezen tako neusmiljeno pila življenjske moči, se je v svojih prostorih veselil vsakega obiska. Njegova trnjeva pot, se je končala v torek 1. oktobra 2002 in upamo, da ni bila zaman.

Vsi ga bomo pogrešali, še posebej žena Štefka, s katero sta si stala ob strani v dobrem in slabem, še posebej pa v bolezni, ko je pomoč in tolažba, življenjskega sopotnika neprecenljiva. Pogrešali ga bodo otroci, njihovi sopotniki, vseh devet vnukov, pravnukinja Neja, kakor tudi mala Ines.

Izguba dragega človeka je za domače še posebej boleča, ostane pa spomin in ljubezen, ki sega onkraj grobov in pri kateri tudi smrt izgubi svojo moč.

Darja Rošar

Minevanja spoznanje,
da najdražji so odšli
v tiho nesmrtnost spominov,
da med nami jih več ni.
Ali pa se tako le zdi-
saj večne so samo ljubezni vezi.
(Olga)

SPOMIN

Spomin stkan v neminljivo ljubezen in hvaležnost mojima staršema, je vezan na decemberske dni, ko smo ju prezgodaj izgubili -

očeta **JANKA RADERJA** pred 20 leti,
mamo **ANICO** pa pred 12 leti.

Vezi, močnejše od smrti,
vezi nevidne - jih mar ni -
tlakujejo spominov poti.
Na čas, ko srečni smo bili,
spomin - tako lep na življenje
se zdi, a usoda smrti ga teži.

Iskrena hvala vsem, ki z lepo mislijo postojite ob njenem grobu, kajti

»Tako živimo ljudje,
vsak zase krmari k pogrebu,
svetloba samo
nas družijo kot zvezde na nebu.«
(Tone Pavček)

ZAHVALA

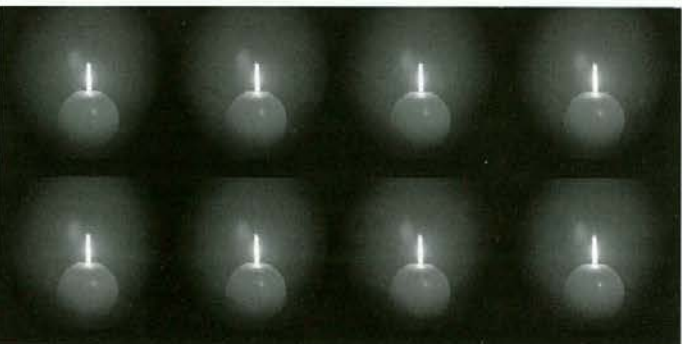
Ob boleči izgubi dragega moža, očeta, dedeka in pradedca

SILVESTRA ŠTUMPF p. d. Kovača iz Podgorja pri Slovenj Gradcu

Se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali cvetje, sveče, sv. maše in v dober namen. Hvala zdravstvenemu osebju v bolnišnici Slovenj Gradec in Topolšica, podgorskim pevcem za odpete žalostinke in župniku Leopoldu Koratu za pogrebni obred.

Še posebej se zahvaljujemo Perše Jožetu in Marici, ki sta ga skozi dolga leta njegove bolezni zvesto obiskovala in mu na ta način najlepše izrazila svoje prijateljstvo.

Žalujoci: žena Štefka, hčerki Danica in Jelka ter sinova Darko in Milan z družinami.

* 1910
+ 2003

ALOJZ OCEPEK - ŠKORJANČEV OČE

Življenje se spreminja iz dneva v dan, trenutki bežijo, lepi in težki. Spomin je globoko v srcu shranjen in tam goreče utripa in tolaži na dragega očeta, dedija, tasta in brata Alojza Ocepka, Škorjančevega očeta iz Starega trga; ni ga več. V 93. letu je odšel in ubral novo pot, ki jo je težko razumeti.

Rodil se je 16. junija leta 1910 v Ameriki v Milwaukee. Ni še dopolnil čisto štiri leta starosti, ko se je z materjo in očetom vrnil domov in ker je njegov oče imel prihranjen denar, je v Zavodnjah pri Šoštanju kupil majhno posestvo, na katerem je družina gospodarila nekaj let. Ko je nastopila prva svetovna vojna, je njegov oče odšel na fronto, kjer je bil zajet in odpeljan v ujetništvo, kjer je umrl od lakote. Ker je bil edini sin v družini, mu je oče, kot bi slutil, da se nikoli verč ne bo vrnil iz prve svetovne vojne, dal zapisati kot štiritletnemu dečku posestvo. Otroška in mladostna leta je preživel na "gruntu" v Zavodnjah, potem pa se je družina preselila na Škorjančevo kmetijo v Stari trg pri Slovenj Gradcu. Ker je Škorjančev oče že v otroških letih vzljubil zemljo, je na Škorjančevi kmetiji moral veliko postoriti, da je lahko začel gospodariti. Težko delo in življenje na kmetiji ga je izžolalo v pridnega in skrbnega gospodarja. Ker pa kmetija ni dajala dovolj za vsakodnevne potrebe gospodarjanja, se je Škorjančev oče pričel ukvarjati s priložnostnimi deli. Imel je veliko veselje do tesarskega in zidarskega dela. Veliko je pomagal pri gradnji in obnovi gospodarskih in stanovanjskih poslopij in bil glavni "cimperman" pri postavitvi "ruštov", kjer je bil pri takih delih nepogrešljiv. Če pa je našel kaj prostega časa pa se je rad posvetil izdelovanju in popravilu sodov.

Škorjančev oče je dolga leta na kmetiji živel samsko življenje, leta 1952 pa se je poročil in na kmetijo pripeljal Ermanovo Treziko iz Brd in ker je bila tudi ona doma s kmetije, vajena trdega dela sta na kmetiji pridno in sodobno gospodarila. V zakonu so se jima rodile štiri hčerke; Marjana, Lojzka, Rezka in Anka, vse pa sta ob trdem in težkem delu vzgojila v pridne in poštene. Da je hčerke lažje izžolal se je leta 1960 zaposlil pri takratnem podjetju Komfort zaščiti v Slovenj Gradcu, kjer je vse do svoje upokojitve opravljal vzdrževalna in hišna dela. Leta 1968 pa je posestvo prepustil in oddal svoji hčerki Rezki in zetu Jožetu, ki tudi danes na kmetiji vzorno gospodarita. Dokler so mu dopuščale moči je še rad pomagal, jesen življenja pa je potem preživel pri hčerki Lojzki in zetu Andreju.

Alojz Ocepek, Škorjančev oče je bil odprt človek. Kadar je prijatelj imel težave ali skrbi, ga je poslušal in mu skušal pomagati, svoje skrbi pa je pogosto tiho ohranil zase. Njegova smrt zapušča veliko praznino in nešteto trenutkov, v katerih ga bomo pogrešali vsi, ki smo ga poznali. Naj mu bo lahka domača zemlja, ki jo je vedno spoštoval in cenil.

Franc JURAČ

Ljubezen do dela in rodne zemlje
te spremljalo je vse življenje;
sedaj naj ti Bog odvzame gorje
in sprejme te v večno življenje.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega očeta, dedija, tasta in brata

ALOJZA OCEPEKA,

Škorjančevega očeta iz Starega trga

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše ter ga spremljali na zadnji poti. Hvala kolektivu Prevent za podarjeno cvetje, gasilcem Prostovoljnega gasilskega društva Stari trg za spremstvo na pogrebu, moškemu pevskeemu zboru iz Podgorja za zapete žalostinke, govorniku Tonetu Ješovniku za izrečene besede slovesa pred odprtim grobom, g. župniku Gabrijelu Knezu za nagovor in pogrebni obred, godbeniku za zaigrano Tišino ter pogrebni službi Komunalnega podjetja Slovenj Gradec.

Žalujoci: hčerke Marjana, Lojzka, Rezka, Anka in Jožica z družinami, sestri Angela in Rozalija ter brat Jože.

Že tri leta te zemlja krije,
v gomili tihi mirno spiš.
Srce tvoje več ne bije,
spomin med nami še živi.

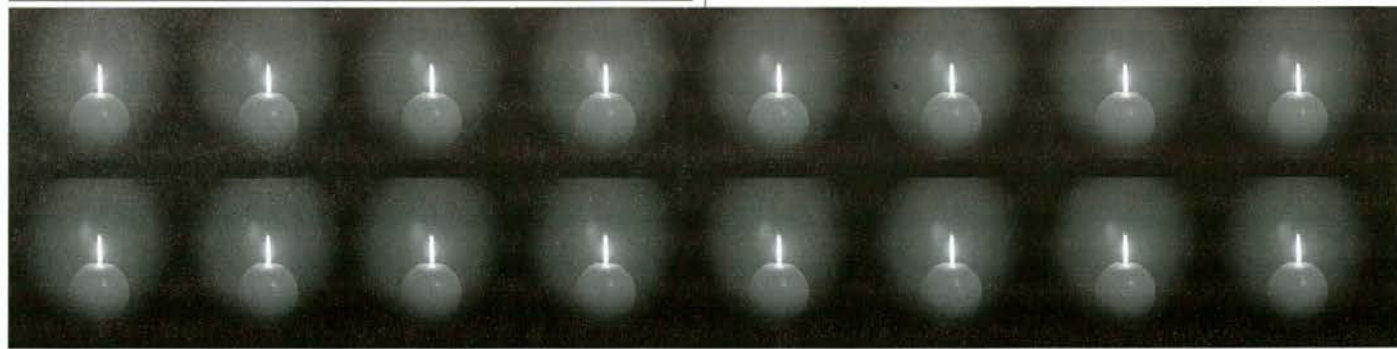
V SPOMIN

21. januarja bo minilo tri leta,
od kar nas je zapustil dragi
mož, oče, dedek in pradedek

FRANC JAVORNIK, Muščev oče iz Brd

Dom je prazen, dom je tih, ko te ni več med nami.
Hvala vsem, ki ga imate v spominu in obiskujete njegov grob ter prinašate in prižigate sveče.

Žalujoci: žena Marija, sin Stanko in Milka

* 1918
+ 2002

JANEZ PLEVNIK - HRUŠKA

10. oktobra 2002 smo se zbrali in pospremili na zadnjo zemeljsko pot našega dobrega soseda in prijatelja - Plačnikovega očeta Janeza Plevnika z Brd. Tega dobrodušnega moža, ki je vselej rad pomagal svojim sosedom in prijateljem smo cenili in občudovali vsi, ki smo z njim delili nepozebne prijetne trenutke, zato ga bomo ob nenadomestljivi izgubi za njihove najbližje še kako pogrešali tudi mi.

7. aprila leta 1918 je Ermanova mama na Brdah povila šestega novorojenca po vrsti, mu dala ime Janez in ga izročila na pota življenjskih preizkušenj. Otroštvo je preživel v družbi še dveh bratov in štirih sestra, s katerimi je delil lepe, pa tudi težke trenutke med obema vojnama. Bil je zelo nadarjen in je po osnovni šoli v Šmartnem uspešno končal nižjo gimnazijo v Slovenj Gradcu ter se izučil za mizarja. Ob začetku druge svetovne vojne je bil vojak v Beogradu, kjer je doživljal hude ure bombardiranja. Ujeli so ga agresorji in ga odpeljali v Nemčijo, kjer je z velikim odporom moral služiti tujim gospodarjem, zato je ob prvem prihodu v rojstni kraj na dopust takoj poiskal vezo in se priključil partizanskemu gibanju, kjer so mu njegovi sotovariši nadeli partizansko ime Hruška, ki mu je ostalo za vedno. Z veliko predanostjo je pomagal plesti mrežo intendantskih aktivistov. Partizansko vodstvo šaleško - mislinjskega okrožja ga je med prvimi imenovalo za gospodarskega referenta, ki je bil odgovoren za oskrbo hrane, obleke in zdravil vseh partizanskih enot Mislinjskega okraja. Bil je zelo iznajdljiv organizator zaupanega mu dela, zato ga je vodstvo kmalu zadolžilo za enake naloge tudi v Konjiško - Bistriškem okraju.

Tam je za to delo usposobil primerne ljudi, sam pa je pričel sodelovati v obveščevalni službi takratne partizanske oblasti. Kar šest let je imel oblečeno vojaško suknjo in bil ponosen na to, a zelo srečen, ko jo je po osvoboditvi slekel in se pričel vključevati v organiziranje krajevne gospodarske uprave. Bil je prvi organizator oziroma upravnik Kmetijske zadruge Turiška vas. Doma je pričel z mizarstvo dejavnostjo in nekaj časa je gospodaril na kmetiji svojih staršev. Našel je srce Viktorije, katerega iskra je zažarela srečo skupnega življenja.

Polna upanja sta postavila načrt življenja v dvoje in leta 1951 sklenila zakonsko zvezo ter z velikim zanosom zagospodarila na Plačnikovi domačiji. Poleg vseh kmečkih opravil, ki sta jih postorila skupaj, je Hruška kljub vsemu našel čas za opravljanje mizarске obrti, saj mu je zaslužen denar še kako prav prišel pri modernizaciji kmetije, ki se je takrat uvrščala med najbolj napredne in urejene kmetije v kraju.

Vsa srečna sta z ženo Viktorijo sprejela rojstvo štirih otrok, ki so drug za drugim prijokali na svet, jih vzgojila v poštene in pridne, jim omogočila dostojno izobrazbo ter jim pomagala pri osamosvajanju in postavitvi lastnih domov. Kar nekaj let je že od takrat, ko sta sinu Vladku prepustila kmetijo, sama pa začela na svojem zemljišču graditi novo hišo. Čeravno jih je Hruška takrat štel že 70 in je marsikdo podvomil v njegov podvig, je hiša zrastle, z njo pa so bili izpolnjeni tudi pogoji, da sta z ženo Viktorijo v njej osem let uživala jesen svojega življenja. Vse to pa nam pove, da je bil pokojni Hruška zelo delaven vse življenje, pa ne le doma, dejaven je bil na vseh področjih gospodarskega in družbenega življenja. Kar nekaj mandatov je bil odbornik občinske skupščine, pa v organih upravljanja kmetijske zadruge ter v organih krajevne skupnosti [martno. Največ časa pa je posvetil delu območnega odbora Zveze borcev NOV [martno, kterege predsednik je bil dolgo vrsto let ter bil pobudnik in soorganizator pri izgradnji doma Zveze borcev [martno.

Bil je tudi član Rdečega križa, Lovske družine Golavabuka in drugih organizacij, ki so delovale v kraju in kot vojni invalid tudi član aktiva invalidov [martno. Bil je zvest krvodajalec; kar petdesetkrat je daroval svojo kri. Za svoje nesebično in požrtvovalno delo je prejel številna odlikovanja in priznanja, od državnih, občinskih in krajevnih, do zlatega znaka krvodajalcev, kar nam dokazuje, da je med nami živel mož, ki je veliko svojega dela žrtvoval tudi za skupnost.

Tako, kot je skrbel za harmonijo v družini in družbi, tako je znal graditi dobre sosedske in prijateljske vezi, čeravno že v letih, pa je izredno užival v družbi številnih prijateljev, tudi mladih, se zanimal za vsa dogajanja v kraju ter se z nasveti vključeval v reševanje nastalih problemov.

84 let je res častitljiva starost, toda, če ga ne bi nenadoma izdalo zdravje, bi lahko preživel še nek let, tako pa je zaspal za zmeraj.

Nič več ga ne bomo srečevali dobrosrčnega, prijaznega in nasmejanega na njegovih poteh, ostal nam bo le v lepem spominu.

Ivan Merzdovnik

FANIKI DOLER V SPOMIN

V šelestenju jesenskega listja, ki ga je bil veter na silo strgal z drevesa življenja in zdaj čaka, da ga pokrije sneg, je še vedno slišati bridki jok, ko je neslišno in brez bolečine utonila v večni spanec draga mama in že pra-pra babica FANIKA DOLER.

Zato v njen spomin prisluhnimo suhemu listju, ki tiho šepeta njeno življenjsko zgodbo.

V knjigi usode se je z zlatimi črkami pisalo leto 1912, ko se je spomladi, v znamenju novega življenja, rodila v Špešnikovi bajti v Starem trgu. Malo je bilo brezskrbnih otroških dni, saj si je že kot otrok poškodovala hrbtenico, kar nihče ni opazil in je s težavo shodila šele pri sedmem letu.

To je bilo prvo znamenje, ki ji je naznanilo težko življenjsko pot, poraslo s trnjem.

Mati je na bogatih kmetijah garala od zore do mraka, da je bilo za silo kruha za lačna usta. Ko je malo zrastle, je morala Fanika za pastirico k tujim ljudem, kjer je bila več tepena kot sita. Zato se je vrnila nazaj, v čeprav skromno, pa vendar domače gnezdo. Vedela

je, da se tu ne bo mogla dolgo skrivati pred krutim svetom.

Mati jo je poslala še bolj daleč od doma - k Reberniku pri Sv. Danijelu, kjer je služila kruh kot služkinja. Grenka ločitev od doma ji je prinesla novega upanja, ko je na kmetiji spoznala Mežnarjevega Miho, ki je v njej zbudil čut materinske ljubezni, ko se jima je rodil prvi otrok - hčerka Gelika.

Kruti ljudje, ki so zatirali revne, so ji iztrgali iz rok za vsako mater neprecenljivi dar. Menili so, da mlada ženska z otrokom pač ni dovolj pridna in delavna, da bi lahko služila kruh. Hčerko so ji vzeli k Mežnarju, kjer pa je njeno komaj začeto življenje brez prave matere, ki bi ji lahko edina izkazovala potrebno ljubezen, pri komaj 9 mesecih ugasnilo.

Ta življenjski udarec in občutek nezaželenosti sta Faniko gnala stran od svojega ljubljene, kjer bi lažje pozabila na svojo žalostno preteklost. Na novo je skušala zaživeti pri Blatniku na Ravnah, kjer je pomagala v gostilni. Nazadnje je le zmagala ljubezen, ko je po njo prišel njen Miha in leta 1934 sta se z materinim dovoljenjem

tudi poročila. Odprlo se je novo življenjsko poglavje, ki ji ni prizaneslo z nič manj trpljenja. Nalagalo ji je novih križev, ki jih je vdano prenašala. Strma Mežnarjeva kmetija, katere zemljo je bilo težko obdelovati, je zahtevala mnogo znoja in žuljavih rok, da je na mizi bilo dovolj kruha. Največje veselje je našla v ljubezni do svojih osmih otrok, katerim je želela lepše življenje, kot ga je živela sama. Vedno je v strahu bdela nad njimi v trenutkih boleznih in tegob. Iz varnega naročja pa ji je kruta usoda iztrgala kar dva izmed njenih otrok, katerih izguba je v njenem srcu pustila neizbrisani pečat.

Grenko preizkušnjo je morala doživeti tudi v vojnem času, ki ji je za dolgo odvzela njenega moža, ki je bil zaprt in je tako nehote naložil vso težko breme na njena ramena. Iz dneva v dan se je zbujala z veliko odgovornostjo, da mora sama skrbeti za kmetijo in otroke.

Še tako silni viharji v njej niso mogli pogasiti ognja neomajne volje, ki jo je gnala dalje. Njen neumorni trud se je začel počasi obrestovati. Velik del bremena ji je bil odvzet z vrnitvijo moža, ko je lahko zopet v polnosti zaživela družinsko življenje. Otroci so bili odrasli in vsak po svoje šli v svet.

Vnuki, ki so ji bili v velik ponos, so se radi vračali v topel dom, kjer jih je vedno sprejela z odprtimi rokami. Kmetijo je prevzel sin

Miha, ki je s seboj prignal pridno snaho, s katero sta hitro našli skupni jezik in sta se zelo dobro razumeli. Jesen njenega življenja so polepšali njeni pra- in že pra-pra vnuki, ki so kot topli sončni žarki posijali v njeno prepogosto s temnimi oblaki zastrto življenje. Svoje trpljenje je med svojimi najdražjimi znala prikriti, saj se je čez njen mehki obraz vedno razlegal topli nasmeh, ki je razkrival njeno dobro srce. Ko si je mirno oddahnila in začela uživati sadove svojega dela, ji je usoda vzela moža, brez katerega se je počutila sama in izgubljena. V njeno telo se je vsilila bolezen, ki je iz nje iztisnila zadnjo kapljo življenjske moči, brez katere se ni mogla več boriti.

S tem se je končalo 90. poglavje knjige življenja, ki se je pred tremi dnevi za vedno zaprla. Ko bi Fanika lahko danes med nami še zadnjič spregovorila, bi v vetru zagotovo donela njena beseda: HVALA. Le-to bi namenila vsem, ki so jo imeli radi in so zanjo kdajkoli naredili kaj dobrega.

Še posebej pa gre njena zahvala Elici in sinu Mihi, ki sta ji v času boleznih vedno zvesto stala ob strani in ji s skrbno nego in lepo besedo lajšala bolečine. Shranimo spomin na njo za vedno v naših srcih.

Nevenka Kotnik

IN MEMORIAM STANKO KRENKER - MAJSTRSKI

"Rad bi opravljal velike in pomembne stvari v življenju, vendar moram delati male in nepomembne enako, kot bi bile velike in pomembne." Ta misel zagotovo velja tudi za našega prijatelja Stanka. Imel je številne sposobnosti, pa tudi bistro glavo za učenje, vendar zaradi skromnih razmer po vojni ni imel možnosti za izobraževanje. Kljub temu pa je svoje sposobnosti z veseljem koristil na svoji domačiji, ko je ohranjala kmetijo obdelano.

Pred skoraj šestdesetimi leti je prijokal na svet v številni Krenkerjevi družini. Ostajal je zvest domačiji, medtem ko so bratje

in sestre odhajali ter si ustvarjali svoje družine. Stanko pa je skrbel za rojstno ognjišče, kjer je bil vsak dobrodošel gost. Z veseljem je sprejel in pogostil tudi vsakega naključnega pohodnika ali planinca. Čeprav je bil po napornem delu na kmetiji ali v gozdu zelo utrujen, je vendar z veseljem prijel harmoniko in zaigral v radost sebi in vsem drugim. Ničkolikokrat je igral na ohceti, obletnicah, srečanjih in s svojo harmoniko in šalami vnašal veselje med ljudi. Bil je resnično človek s široko odprtim srcem tudi za stisko sočloveka. Pod svojo streho je sprejemal ljudi, ki jim življenje mogoče ni bilo najbolj naklonjeno. Ni spraševal kako, zakaj, ampak preprosto rekel: "Prijatelj, pri meni imaš vrata vedno odprta." In, imeli so ga radi, ker je vsakomur puščal osebno svobodo, pa čeravno ni bila popolnoma v skladu s pričakovanji okolice. Ta plemenita lastnost - to je pustiti človeku živeti po njegovih načelih, je, žal, danes vse redkejša. Vsi bi radi imeli ljudi lepo po predalčkih, številkah, usmeritvah in podobno, pri tem pa pozabijo na spoštovanje različnosti, zaradi katerih je ta naš svet tako lep in pester. Tu nam je Stanko zagotovo lahko za vzgled. Nič ni spraševal, samo odprl je vrata in srce.

Vseskozi pa je bil Stanko tudi velik ljubitelj živali. Na svoji pohorski domačiji se je srečeval tako z gozdnimi, kot z domačimi žival-

mi. Najbolj pri srcu pa so mu bili konji. Najbrž plemenita žival in plemenit človek nekako sodita skupaj. S kakšnim veseljem je vzrejal svojega konjička in popeljal goste in obiskovalce malo naokrog. Še prav posebej pa je rad vozil otroke. Ni mu bilo težko zapreči sredi največjega mraza in v temi voziti Miklavža, Božička ali dedka Mraza, da so razveseljevali otroke z darili. Tudi na drugih prireditvah blizu in daleč ni manjkal njegov koleselj z napisom: "MAJSTRSKI". In še eno, prav posebej pohvalno lastnost je imel: vse je pospravil za seboj. Posebej v ta namen je imel na vozu vedno greblico, smetišnico in zabojček, kamor je pospravil fige v primeru, da se je kateri izmed konjev olajšal. Kjerkoli se je pojavil z vprego, konji in harmoniko, je vedno požel občudovanje in navdušenje. S čudovito belo bradico in kopico šal je bil prava maskota in tihi vodja folklorne skupine, ki se je po njem poimenovala "Majstrski". V decembru leta 2001 smo imeli konjerejci izlet v Lipico. Vso pot nam je igral in stresal šale ravno Stanko. Preprost in odprt kot je bil, je povsod takoj našel družbo. V kleti kmečkega turizma Rehar se kar ni mogel ločiti od prijaznega gospodarja. Tudi za delo je imel zlate roke. To nedvomno izpričuje tudi gradnja novega doma. V rekornem času, prej kot v enem letu je iz stare hiše zraslo povsem novo poslopje. Žal, pa mu ni bilo usojeno, da bi sadove svojega dela in odrekanja tudi v miru užival. Tako, kot je živel, se je tudi poslovil, v veseli družbi. Osmega marca zvečer leta 2002 je za vedno utihnila njegova harmonika, njegov zameten glas, njegove šale, topla beseda.

Hvaležni smo Stanku za vse, kar nam je dal, za vse nasvete in pomoč, za vesele vice. Imeli smo ga radi in najlepše spoštovanje mu lahko izkažemo tako, da sledimo njegovim načrtom, zamislimo, idejam, ki jih sam ni mogel uresničiti.

Jože Urbanč

VELIKO JE RESNIC, A RESNICA JE ENA SAMA VELIKO JE SVOBOD, A SVOBODA JE LE ENA

8. januar je spominski dan Občine Slovenj Gradec. In ker je letos poteklo šestdeset let od takrat, ko je padel Pohorski bataljon, so se slovesnosti začele 7. 1. 2003 s slavnostno Akademijo v Viteški dvorani gradu Slovenska Bistrica.

Sedmega januarja je snežilo. Ves dan je snežilo. Stanetu Gradišniku, ravnatelju Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica in glavnemu organizatorju vseh slovesnosti ter njegovim sodelavcem je snežni metež znova in znova zasipal vse, kar so s trdom pripravili za svečanosti: spominsko komemoracijo v gozdu, na bojišču in pred muzejskim prizidkom Doma na Osankarici.

Toda jutro se je zbudilo v modro nebo in obsijano s soncem.

Kot da je tudi narava poskrbela za pravi blišč proslave in sprejem množice ljudi, ki je prišla počastiti spomin na padle junake.

Slovesnosti ob 60. letnici padca Pohorskega bataljona so se končale 17. januarja zvečer, ko je v polni cerkvi Sv. treh kraljev, na Treh kraljih, v bližini Osankarice maševal škof dr. Vekoslav Grmič v spomin na padle junake Pohorskega bataljona in vse padle za svobodo.

Po maši je bila v penzionu na Treh kraljih okrogla miza avtorja in urednika Radia Maribor Antona Petelinška. Sodelovali so imenitni gostje in veliko ljudi iz okoliških krajev. Med njimi je bila tudi Barbara Šarh, pravnukinja Alfonza Šarha, ki je s svojimi besedami obogatila razmišljanja. Mašo in okroglo mizo je neposredno prenašal Radio Maribor.

Pridite kdaj na Osankarico, na Tri žeblje, v Dom na Osankarici. Obiščite lepe in slavne kraje partizanskega Pohorja. Pripeljite otroke in vnuke s seboj. Kraj, ljudje in razstava vam bodo pripovedovali zgodbo o boju za svobodo.

MARLENA HUMEK

OB 60-LETNICI PADCA POHORSKEGA BATALJONA

Sloenci kot samostojen narod vse od Velike Karantanije nismo imeli svoje lastne zgodovine; zgodovine, ki bi izražala boj nacionalne skupnosti za osvobajanje izpod tujega jarma, za osamosvojitve, za lastno državo in samostojnost.

Take težnje so se mlačno pojavile šele v 19. stoletju z Združeno Slovenijo, močnejše pa po prvi svetovni vojni, ko so se Slovenci v večini znašli v skupni balkanski državi Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Resnični boj za prastare cilje o samobitnosti, o samostojnosti in o lastni državi se je prav gotovo začel v drugi svetovni vojni, v kateri se je tudi slovenski rod postavil po robu tujemu zavajevalcu skupaj z mnogimi narodi in državami v Evropi in izven nje.

Zgodovina pozitivno piše o tem boju slovenskega naroda, še posebej o tistem delu tega boja, ki je zasledoval stoletne sanje majhnega naroda pod Alpami, da se dokončno otrese nadvlade tujcev in samostojno zaživi v svoji lastni samostojni državi.

Pri tem ne smemo pozabiti na sijajne - čeprav tragične trenutke iz te vojne, ki so del mozaika celotnega boja nacionalne skupnosti za osamosvojitvene cilje.

Eden takih dogodkov v zgodovini na našem današnjem občinskem območju je bil tudi poslednji boj borcev Pohorskega bataljona pri Treh žebljih na Osankarici. Legenda tega nenakega spopada je med ljudmi še vedno zelo živa in opozarja na tragiko slovenskega človeka v boju za osnovne človeške in nacionalne ter državljanske pravice, predvsem pa zaradi ciljev, vsled katerih so slovenski partizani vstopali v bran domovini, predvsem zato, da bi bili svoji na svojem, zavezani za najsvetejše - svojo zemljo, z lastnim jezikom, z vsemi selišči in pokopališči vred. Prav zato so tej rodni zemlji darovali tudi najsvetejše - svoja življenja.

V januarju 2003 je poteklo 60 let od tega krvavega dogodka. Le nekaj prič je ob tej obletnici še živih; ostal pa je spomin na dogodka, ki so lahko lep vzgled za brezkompromisen boj slovenskega naroda za njegovo prihodnost. Na padlih žrtvah - v Pohorskem bataljonu so namreč padli vsi borci do zadnjega - danes novi rod gradi svojo lepšo bodočnost, oblikuje svojo samostojno držo in svojo državo.

Tudi občina Slovenska Bistrica temu spominu namenja dovolj skrbi za ohranjanje pozitivne zgodovine v omenjenih časovnih razponih.

Pomnik na Osankarici in območje poslednjega boja, smo ga v letu 2002 v celoti prenovili in nova razstava v muzejskem prizidku, ki jo je postavil Muzej narodne osvoboditve v Mariboru pa bo tudi v prihodnje opozarjala na velika dejanja slovenskega človeka v preteklosti.

STANE GRADIŠNIK

Slovenska Bistrica,
8. 1. 2003

koroška banka

*Koroška banka d.d. Slovenj Gradec,
bančna skupina Nove Ljubljanske banke*

ZA VREDNOTE, KI BOGATIJO ŽIVLJENJE!

V Koroški banki d.d., skupini NLB si želimo, da bi bilo vaše življenje polno. Polno prijetnih, brezskrbnih trenutkov, neprecenljivih dosežkov in lepih spominov.

Zato razvijamo hitre in kakovostne bančne storitve ter ustvarjamo okolje, v katerem lahko skupaj s poštenostjo osebno in strokovno napredujemo!

Vsakomur dajemo možnost, da preprosto in hitro uresniči svoje še tako skrite osebne želje! Skrb za dober donos vloženi sredstev in zagotavljanje številnih zanesljivih bančnih storitev sta naši osnovni nalogi.

Zaupajte svojo zgodbo bančnim delavcem Koroške banke!

Skupaj bomo poiskali rešitev, ki vas bo pripeljala do zelenega cilja!

**KOROŠKA BANKA d.d.,
Slovenj Gradec, Glavni trg 30
Bančna skupina NLB**

